

MAŁGORZATA RYBKA  
MARTA WRZEŚNIEWSKA-PIETRZAK

*INTYMNOŚĆ, PRYWATNOŚĆ, SEKSUALNOŚĆ*  
– MIĘDZY DEFINICJĄ SŁOWNIKOWĄ A ROZUMIENIEM POJĘĆ  
W JĘZYKU STUDENTÓW FILOLOGII POLSKIEJ

**Abstrakt.** Celem artykułu jest ukazanie *intymności*, *prywatności* i *seksualności* jako jednostek systemu współczesnej polszczyzny, czyli sposobów definiowania tych pojęć we współczesnych słownikach języka polskiego, a także ustalenie ich zakresów semantycznych. Analiza haseł słownikowych pozwala stwierdzić, że tytułowe pojęcia nierzadko nakładają się, na przestrzeni ponad pięćdziesięciu lat ulegają zmianom, a sposób ich definiowania zależy od kontekstu. Ustalenia leksykograficzne posłużyły jako punkt wyjścia do skonstruowania ankiety badającej sposoby rozumienia trzech wybranych pojęć przez studentki i studentów filologii polskiej UAM w Poznaniu. Analiza i interpretacja wyników pokazały dużą świadomość badanych użytkowników języka, a także dynamiczny charakter pojęć. Część definicji jest zbliżona do ujęć słownikowych, w dużej części można jednak dostrzec różnice między słownikowym a studenckim obrazem *intymności*, *prywatności* oraz *seksualności*, jak również odczytać obecny w wypowiedziach studenckich kierunek zmian w sposobie rozumienia omawianych pojęć, na który wpływ mają współczesne normy społeczne związane z (de)tabuizacją seksualności w języku publicznym.

**Słowa kluczowe:** intymność; prywatność; seksualność; definiowanie; pojęcie; badania ankietowe; tabuizacja; eufemizacja

---

Dr hab. MAŁGORZATA RYBKA, prof. UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, Zakład Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego i Onomastyki; adres do korespondencji: ul. Fredry 10, 61-701 Poznań; e-mail: [malgorzata.rybka@amu.edu.pl](mailto:malgorzata.rybka@amu.edu.pl); ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8537-1836>.

Dr hab. MARTA WRZEŚNIEWSKA-PIETRZAK, prof. UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, Zakład Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego i Onomastyki; adres do korespondencji: ul. Fredry 10, 61-701 Poznań; e-mail: [martawp@amu.edu.pl](mailto:martawp@amu.edu.pl); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9667-2519>.

---

Artykuły są objęte licencją Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

---

*INTIMACY, PRIVACY, SEXUALITY:*  
BETWEEN A DICTIONARY DEFINITION AND THE CONCEPTUAL UNDERSTANDING  
IN THE LANGUAGE OF POLISH PHILOLOGY STUDENTS

**Abstract.** The aim of this article is to examine *intimacy*, *privacy* and *sexuality* as lexical items within the system of contemporary Polish language to show how these concepts are defined in modern Polish dictionaries, and determine their semantic scopes. The analysis of dictionary entries reveals that these terms often overlap, undergo changes over the span of more than fifty years, and that their definitions depend on the context. Lexicographic findings served as a foundation for a survey investigating how these three selected concepts are understood by Polish philology students at Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland. The analysis and interpretation of the results demonstrated a high level of linguistic awareness among the respondents and the dynamic nature of these concepts. While some definitions closely align with dictionary descriptions, differences can be observed between the lexicographic and students' perceptions of *intimacy*, *privacy*, and *sexuality*. Furthermore, the students' responses reflect an ongoing shift in the understanding of these concepts, influenced by contemporary social norms related to the (de)tabooization of sexuality in public discourse.

**Keywords:** intimacy; privacy; sexuality; definition; concept; survey research; tabooization; euphemization

*Intymność* jest pojęciem od wielu lat pojawiającym się głównie w rozważaniach literaturoznawczych, językoznawczych, filozoficznych, kulturoznawczych, antropologicznych, socjologicznych, psychologicznych i pedagogicznych, a także medioznawczych i prawniczych. Stało się ono źródłem dla innych terminów, np. *intymizm*, *intymistyka*, *intymistyczny*, *piśmiennictwo intymistyczne* czy *dyskurs intymny* albo *dyskurs intymistyczny*, *społeczeństwo intymne* oraz *eks-tymność*. W zależności od dziedziny nauki reprezentowanej przez poszczególnych badaczy *intymność* jest różnie definiowana i kategoryzowana. Najczęściej określa się ją jako kategorię kulturową, literaturoznawczą, społeczną, dyskursywną, a także prawną, gdyż stanowi dobro osobiste człowieka (Sztompka, 2002, s. 102; Kisiel i Tramer, 2006; Jacek i Ożóg, 2012; Kita, 2013; Rejter, 2013; Pniewski, 2014; Musiał, 2015; Tylec, 2016; Wierski, 2017; Smyk, 2018; Bieńko, 2019; Gorlewska, 2019; Sut, 2019; Dzwonkowska-Godula, 2021). Przez jednych wiązana z nastrojem, klimatem, codziennością, z życiem prywatnym, z głębokimi więzami i psychologiczną bliskością, z sytuacjami, niedostępnymi bezpośredniej obserwacji przez osoby postronne<sup>1</sup> (Kita, 2007, s. 37; Duniec i Krakowska, 2010, s. 53; Saniewska, 2011; Chudzik,

---

<sup>1</sup> Jerzy Bralczyk wskazuje, że mechanizm ten często wykorzystuje reklama, sięgając „po intymność i udaje, że zwraca się tylko do mnie, czasem nawet z czułością wykluczającą udział osób postronnych” (2004, s. 55–56).

2022; Iżykowska-Uszczyk, 2023, s. 250, 2024), z osobistymi wewnętrznymi przeżyciami (Gutkowska, 2006, s. 286), niejednokrotnie marginalnymi, które jednak stale determinują, wpływają również na procesy twórcze, gdyż „Intymne znaczy zakryte, chronione przed widokiem i przed ostentacją [...] to, co porwane i ocienione jest kluczowe dla życia, wypełnia nas i tym samym stanowi centrum działań” (Kunce, 2007, s. 9). Intymność jest wyrazem bliskości z innymi i samym sobą, przybierając różne formy w zależności od rodzaju intymnej relacji osób, wpływa na ich sposób komunikowania:

Chyba każdy intymny związek tworzy swój własny, bardzo prywatny język – sekretny kod mający zapewnić jak najbliższą łączność, jak największą prywatność. Choćby podsłuchiwany z zewnątrz wydawał się banalny i niemądry, dla obojga jego użytkowników będzie czymś świętym. [...] Nie o informacje przecież w nim chodzi, tylko o łączność absolutną i jedyną w swoim rodzaju (Rusinek i Załazińska, 2005, s. 82).

Dla części ankietowanych *intymność* to istnienie *ja* w ciele i poprzez ciało (Morzyńska-Wrzosek, 2021, s. 130), a wówczas wiąże się przede wszystkim z cielesnością, chociaż nie tylko z relacjami o charakterze seksualnym (Gutowska, 2006, s. 285; Grochalska, 2017, s. 333; Bieńko, 2013a, 2013b, 2019), lecz także może wykraczać poza „poczucie bliskości fizycznej i psychicznej” (Grochalska, 2017, s. 331; Musiał, 2011, 2015), a nawet być zgłębianą w oderwaniu od relacji z drugim człowiekiem (Iżykowska-Uszczyk, 2023). A jeszcze inni autorzy w tym kontekście piszą o interakcyjności i istnieniu granic w komunikacji stawianych przez jednostkę, mających charakter zarówno indywidualny, jak i społeczny, wynikający z uznawanych w danej kulturze konwencji, wzorów komunikacji i zachowania, wyznaczających np. interakcyjne rytuały. Ponadto ci autorzy zajmują się problemem przekraczania czy wręcz pogwałcenia tych granic, np. w wypadku *intymności seksualnej* czy *klinicznej*, czyli o naruszeniu integralności cielesnej i psychiczno-emocjonalnej jednostki (Goffman, 2006a, s. 295, 2006b; Dzwonkowska-Godula, 2021, s. 84), co wywołuje negatywne emocje, a w konsekwencji jest próbą odebrania godności, podmiotowości i autonomii oraz może spowodować zanik więzi interpersonalnych (Danieluk, 2006, s. 75–76; Czub i Brzezińska, 2013, s. 28; Musiał, 2015; Konecki, 2014, s. 16; Chajbos, 2019, s. 67; Grądział-Wójcik, 2020; Morzyńska-Wrzosek, 2021).

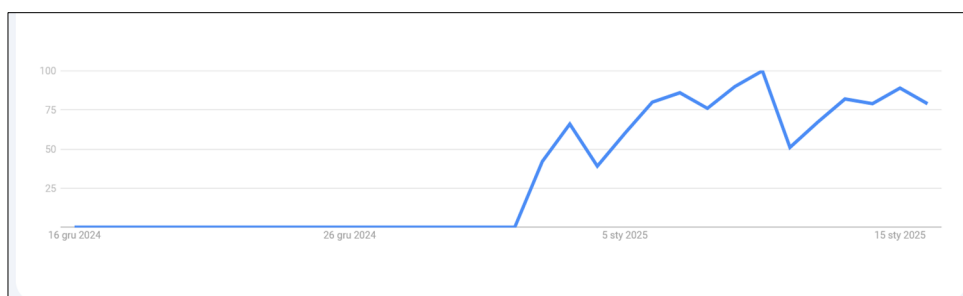
## 1. INTYMNOŚĆ W UJĘCIU FILOZOFICZNYM I KULTUROWYM

*Intymność* wiąże się ściśle z innymi wartościami i emocjami. Karol Wojtyła, wyjaśniając znaczenie kluczowych dla swoich tekstów pojęć, pisał nie tylko o *miłości* i odczuwającym ją człowieku, lecz także o wielu łączących się z nią innych wartościach, takich jak *życie*, *prawda*, *godność*, *wolność*, *sprawiedliwość*, *miłosierdzie*, *suwerenność*, *solidarność*, które wynikają z samego człowieczeństwa osoby, stworzonej z miłości na obraz Boga. O *intymności* wspominał w kontekście *miłości uczuciowej*, charakteryzującej się pragnieniem bliskości drugiej osoby, byciem „wciąż razem”. Oznaczałaby ona jakieś „sam na sam” (Wojtyła, 2001, s. 100) i przejawiała się w ucieczce „przed wzrokiem i obecnością innych ludzi” (Wojtyła, 2001, s. 161), a związana była z naturalnym *wstydem*. Ponadto przyszły papież podkreślał, że małżeństwo nie zawsze jest intymnym związkiem dwojga ludzi (Wojtyła, 2001, s. 66). Jak wyjaśnia Bogdan Wojciszke, brak intymności w związku oznacza, że np. małżonkowie nie poznali siebie, nie posiadli umiejętności komunikowania się z sobą i wzajemnego wspierania siebie w różnych aspektach życia. Jednocześnie zauważa, że intymność jest charakterystyczna dla miłości w ogóle, nie jakiejś jednej jej odmiany (Wojciszke, 2003, s. 9), podobnie jak afektonimy są stosowane w sytuacjach intymnych, czyli szczególnej zażyłości, najczęściej w stosunkach między małżonkami, kochankami oraz relacji rodzice – dzieci (Wolnicz-Pawłowska, 1997, 1998; Perlin i Milewska, 2000; Jedziniak, 2021). Na *intymność*, definiowaną przez autora *Psychologii miłości* jako „pozytywne uczucia i towarzyszące im działania, które wywołują przywiązanie, bliskość i wzajemną zależność partnerów od siebie” (Wojciszke, 2003, s. 8), składają się: pragnienie dobra partnera, przeżywanie z nim i z jego powodu szczęścia, wzajemne zrozumienie, szacunek, zaufanie, wspieranie się, dzielenie się przeżyciami i wymiana informacji intymnych, a także uważanie partnera za ważny element własnego życia.

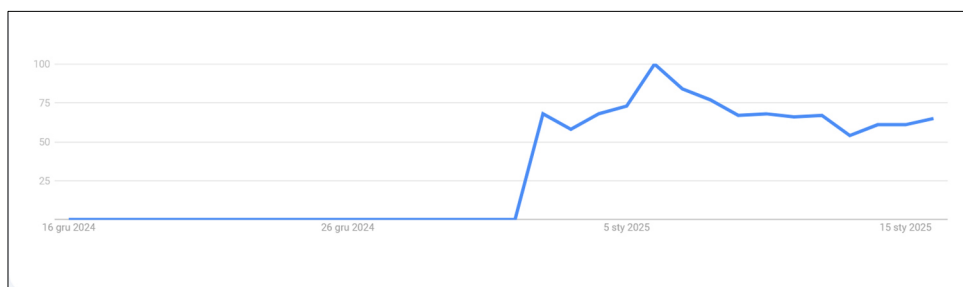
Jak pokazują najnowsze badania, takie czynniki, jak globalizacja kultury, pogłębiająca się atrofia relacji międzyludzkich, zwiększająca się emancypacja kobiet i transformacje, którym podlega współczesna rodzina z *transnarodowymi matkami* i *dziećmi trzeciej kultury*, powodują zmiany relacji rodzinnych, intymnych aż do powstania z jednej strony intymności bez bliskości i zobowiązań, a z drugiej – *intymności uzewnętrznionej* oraz stwarzania intymnej wspólnoty, również międzygatunkowej jedności bytów ludzkich i nie-ludzkich (Rejter, 2013, 2018; Bieńko, 2019; Rychłowska-Niesporek, 2023; Iżykowska-Uszczyk, 2023).

*Intymność* w pracach przedstawicieli różnych dyscyplin badawczych oznacza nie tylko kontekst dla wyznania miłosnego, jeden ze składników miłości obok namiętności i zaangażowania, lecz także wiązana lub przeciwstawiana bywa takim wartościom, jak np. *erotyzm, seksualność, tabu, tożsamość, poufność, godność, publiczność, samotność, ekshibicjonizm, narcyzm, wina, przemoc, inwigilacja*, jak i *wyzwolenie* (Danieluk, 2006; Bojda, 2007; Kita, 2007; Kominek, 2009; Czub i Brzezińska, 2013; Rejter, 2013; Cudak, 2014). *Intymność* rozumiana jako zachowywanie jakichś relacji lub spraw dla siebie, co ma wynikać z przestrzegania norm kulturowych i konwersacyjnych, jest ukazywana jako zaprzeczenie przerywania milczenia albo antonim względem sprzedawania prywatności (Kita, 2007; Kalisz, 2021).

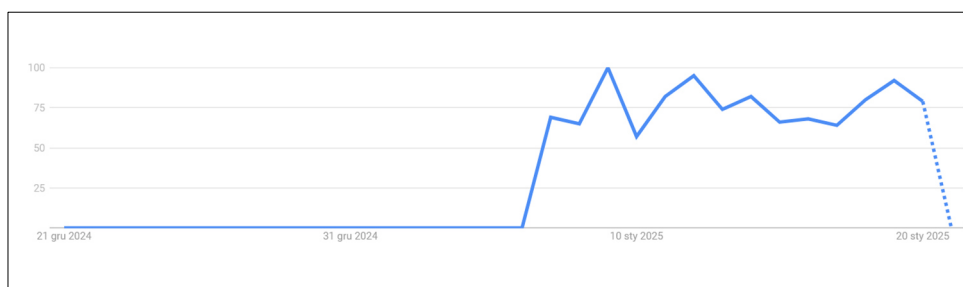
W swoim artykule na temat *polskiego dyskursu prywatności* Małgorzata Kita podkreśla, że rozwój technologii wpłynął na demokratyzację pisania i publikowania tekstów o sobie, a także przesunięcie granic intymności, co budzi zainteresowanie mediów masowych. Śląska badaczka, uznając, że kategoria *prywatności* jest stopniowalna, tworzy triadę: *prywatny – osobisty – intymny* (Kita, 2013, s. 95). Ponadto *prywatność* jest czymś decydującym zarazem dla tożsamości jednostki i stanu wspólnoty, bywa też zideologizowana, ponieważ, stanowiąc element przestrzeni dyskursywnej człowieka, wpisana jest w psychosomatyczny podział na *swoich* i *obcych*, co może stać się podstawą wykluczenia (Kita, 2013, s. 93). Przyglądając się dyskursowi medialnemu, można dojść do wniosku, że w ostatnim czasie dominuje w nim inna triada: *intymność, prywatność i seksualność*. Są to słowa, które od końca grudnia 2024 r. zyskują na popularności w przestrzeni polskiego internetu, czego potwierdzeniem mogą być wskazania Google Trends (zob. rys. 1–3).



Rys. 1. Wykres dotyczący zainteresowania w ujęciu czasowym dla zapytania *intymność* (źródło: Google Trends).



Rys. 2. Wykres dotyczący zainteresowania w ujęciu czasowym dla zapytania *prywatność* (źródło: Google Trends).



Rys. 3. Wykres dotyczący zainteresowania w ujęciu czasowym dla zapytania *seksualność* (źródło: Google Trends).

Mimo iż wyszukiwarka nie wskazuje tematów wpływających na wzrost zainteresowania użytkowników internetu tymi zagadnieniami, można zauważyć, że od połowy grudnia 2024 r. liczba wystąpień każdego z wyróżnionych słów rosła<sup>2</sup>. Z dużym prawdopodobieństwem można zakładać, że obserwowana dynamika wzrostu wiąże się z toczącą się w dyskursie publicznym wzmożoną debatą na temat społecznie i edukacyjnie istotny – wprowadzenia nowego przedmiotu szkolnego, jakim jest edukacja zdrowotna. Przygotowany projekt był dyskutowany przez poszczególnych ekspertów z zakresu edukacji, psychologów, a przede wszystkim polityków, którzy z problematyki tej starali się uczynić oręż w walce o przychylność wyborców w zaplanowanych na 2025 r. wyborach prezydenckich. Linia sporu podzieliła scenę polityczną i opinię publiczną na zwolenników i przeciwników nowego przedmiotu, a problemem

<sup>2</sup> Na podobne zjawisko wskazywała Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz, pisząc o gwałtownym wzroście liczby wystąpień leksemu *seksualizacja* w dyskursie publicznym na przełomie lutego i marca 2019 r. (2020, s. 111–128).

wywołującym polaryzację była kwestia obecności zagadnień związanych z intymnością i seksualnością dziecka (zob. m.in. Suchecka, 2025). Analizy wystąpień oponentów politycznych pokazują unikanie przez nich leksykalnych jednostek odwołujących się do seksualności, pomijanie czy wręcz wskazywanie na konieczność tabuizowania takich słów, jak *seks*, *seksualny*, *seksualność*, czego najlepszym przykładem mogą być wypowiedzi, w których politycy stosowali różne zabiegi eufemizacyjne (*słowo na s...*, używanie określeń synonimicznych, najczęściej związanych z *intymnością*, *sferą intymną* czy *prywatną*). Zjawisko to można uznać za jedną ze strategii, która polega na tym, by za pomocą synonimicznego względem *seksualności* czy *seksu* pojęcia przedstawiać w przestrzeni publicznej tematy nazywające tabuizowaną sferę zachowań ludzkich (Dąbrowska, 2008; Wasilewski, 2009; Zgółka, 2009). Jest to tym ważniejsze, że dotyczy ona seksualności dzieci (Beisert, 1991), której istnienie wywołuje silne emocje dorosłych (Zielona-Jenek i Chodecka, 2010), wiąże się też z brakiem wiedzy i pojawiającymi się wątpliwościami dotyczącymi stosowanych metod wychowawczych oraz wystarczalności ochrony dziecka postrzeganego jako czyste i niewinne (Rogodzińska i Obrębska, 2018).

## 2. CEL I METODA BADAŃ

Opisane powyżej dyskusje i wypowiedzi medialne skłoniły nas do przyjrzenia się semantycznym zakresom trzech tytułowych pojęć – *intymności*, *prywatności* oraz *seksualności*. Celem artykułu jest analiza słownikowych definicji pojęć i określenie na tej podstawie zakresów znaczeniowych dla każdego z nich, a także sprawdzenie, jak *intymność*, *seksualność* oraz *prywatność* są postrzegane przez studentów filologii polskiej na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ta grupa badawcza dobrana była nieprzypadkowo. Filologowie, skupiając się na analizie i interpretacji tekstów, poszerzają bowiem w ramach studiów swoją wiedzę lingwistyczną i umiejętności jednoznacznego wyrażania myśli i przekonań za pomocą odpowiednio dobranych środków językowych, w tym leksykalnych. Interpretując różnorodne teksty literackie i użytkowe, niejednokrotnie zwracają uwagę na niuanse semantyczne, dzięki czemu ich wyczulenie na różnice znaczeniowe między pojęciami się pogłębia, czego dowodzą w działaniach edukacyjnych i naukowych.

Stosowana w artykule analiza semantyczna odwołuje się do ustaleń pragmalingwistycznych (Anusiewicz, 1988; Grzegorzczkowska, 2014; Kiklewicz, 2014), związanych ze świadomością i kompetencją językową badanych, jak

również wykorzystuje elementy konceptualizacji pojęć (Bartmiński, 1988; Bartmiński i Tokarski, 1993; Tokarski, 1987, 1988, 2006; Grzegorzczkova, 2001) obecne w kognitywnym opisie języka za pomocą odtwarzanego na podstawie wypowiedzi językowego obrazu wybranych pojęć (Tokarski, 1993; Bartmiński, 2006; Kudra, 2001; Waszakowa, 2017) i odtworzenia „sposobu pojmowania przedmiotu przez mówiących danym językiem, tj. ze sposobu utrwalonej społecznie i dającej się poznać poprzez język i użycie języka wiedzy o świecie, kategoryzacji jego zjawisk, ich charakterystyki i wartościowania” (Bartmiński, 2006, s. 42). Przedmiotem opisu będzie zatem kontrastywna analiza definicji słownikowych trzech jednostek: *intymności*, *seksualności* oraz *prywatności*, która pozwoli wskazać zakresy omawianych w artykule pojęć. Ustalenia pochodzące ze współczesnych źródeł leksykograficznych będą punktem odniesienia dla wyników badania ankietowego prowadzonego wśród studentów filologii polskiej I i II stopnia, studiujących zarówno w trybie stacjonarnym, jak i w zaocznym. Materiał objęty analizą był zbierany za pomocą kwestionariusza internetowego w styczniu 2025 r. Jak wskazują doświadczenia innych lingwistów, kwestionariusze ankietowe są dobrym rozwiązaniem w przypadku badań aksjologicznych, ponieważ nie ujawniają wiedzy ankietera i umożliwiają respondentom formułowanie samodzielnych odpowiedzi, a na ich podstawie można odtworzyć sposób obrazowania świata (Karwatowska, 2001, s. 177; Grzelak, 2019, s. 25; Szkudlarek-Śmiechowicz, 2020, s. 124).

### 3. DEFINIOWANIE INTYMNOŚCI, SEKSUALNOŚCI I PRYWATNOŚCI W SŁOWNIKACH JĘZYKA POLSKIEGO

Analizy definicji słownikowych wybranych pojęć warto rozpocząć od ustaleń obecnych w uznawanym już za źródło historyczne *Słowniku języka polskiego* pod redakcją Witolda Doroszewskiego. Analiza zawartych w nim znaczeń jednostek przy hasłach *intymność* oraz *intymny* pokazuje, że są one wyjaśniane za pomocą określeń synonimicznych wpisujących się w pole znaczeniowe relacji międzyludzkiej, w której są podkreślane takie cechy, jak silna więź (*zażyłość*, *zażyły*, *najbliżsi*), zaufanie drugiej osobie (*poufność*, *poufny*), *osobisty* charakter.

#### **intymność**

z *V blm* rzecz. od *intymny* «poufność, zażyłość»: Światło odbite od ciemnozielonej tapety stwarzało nastrój intymności. PROM. *Opow.* 53 Nie jesteśmy patriarchalnym małżeństwem, nie ma między nami wielkiej intymności. PAR. *Godz.* 23. (SJPD, 1961, t. 3, s. 255).

**intymny**

~mni «przeznaczony dla najbliższych, wtajemniczonych; ściśle osobisty; poufny, sekretny, bliski, zażyły»: Bohuszowie większą okazywali uwagę ludziom, których zapraszali na intymne śniadania, podawane w małej jadalni, niż na huczne kolacje z szampa-nem. KRZYW. I. *Bunt* 92. W nielicznych rozmowach przed nim, jak mało przed kim innym, odsłaniałem mą duszę, wypowiadałem najintymniejsze i tajone przed innymi przekonania. SOKOLN. *Cztern.* 105. Wywiódł go czym prędzej na korytarz, za czym na ów ślimak wschodków intymnych, jakich nie brak w żadnym pałacu warszawskim. BERENT *Diog.* 131. //SW <lc. intimus = najwewnętrzniejszy> (SJPD, 1961, t. 3, s. 255).

Znaczenia te nie wskazują jednoznacznie na łączenie intymności z seksualnością, a przykłady użycia nie ograniczają występowania tych jednostek do relacji miłosnej, erotycznej, charakteryzującej związek dwóch osób (zob. Wiśniewska, 2010). Na marginesie dodajmy, że w powstałym w tym samym czasie *Słowniku wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych* Władysław Kopaliński wskazuje na łacińską etymologię leksemu (*intimus* – ‘wewnętrzny’) i definiuje przymiotnik *intymny* jako ‘ściśle osobisty; poufny, sekretny; bliski; zażyły’ (Kopaliński, 1990, s. 235). Podobnie jest w wypadku definicji zawartych w *Słowniku współczesnego języka polskiego* pod redakcją Bogusława Dunaja:

**intymność**

‘strefa ściśle osobistych spraw człowieka, związanych wyłącznie z daną osobą i jej najbliższymi’: Mieć prawo do intymności. Pogwałcić, naruszyć czyjaś intymność. Intymność listów, zwierzeń. Potrzeba intymności (SWJP, s. 328).

**intymny**

‘dotyczący czyichś ściśle osobistych spraw; niedostępny dla osób postronnych, obcych; poufny, zażyły, ściśle prywatny’: Intymne słowa, rozmowy, wyznania. Higiena intymna. Szukać intymnego miejsca (SWJP, s. 328).

Jedynie w przykładach użycia leksemu *intymnie* pojawia się odwołanie do seksualności: „Obcować z kimś intymnie”, natomiast w hasłach zacytowanych pojęć takich odniesień brak. *Intymność* ma charakter jednostkowy i zbiorowy, gdyż odnosi się zarówno do pojedynczej osoby, jak i do grupy osób, pod warunkiem, że jest ona z nimi w bliskiej, zażyłej, relacji, czyli pozycjonuje swoich i obcych. Bliscy mają prawo do wiedzy o jakiś ściśle prywatnych sprawach, obcy – postronni, czyli tacy, ‘którzy nie uczestniczą w czymś, nie są w to bezpośrednio zaangażowani’ (WSJP PAN, s.v. postronny). *Intymność* tak definio-wana dotyczy interakcji, komunikowania o czymś w mowie (słowa, rozmowy, wyznania) i piśmie (słowa, listy, zwierzenia). Podkreśla się prawo jednostki

do tej wartości oraz fakt, że może być ono naruszane lub pogwałcone, a także aspekty medyczny oraz socjalny definiowanego zjawiska.

Nieco inaczej znaczenia te zostały opisane w *Słowniku języka polskiego PWN*:

**intymny**

1. «bardzo osobisty»; 2. «dotyczący erotyki»; intymnie (SJP PWN).

**intymność**

1. «bardzo osobisty charakter czegoś»; 2. «erotyczny, miłosny charakter czegoś»; 3. «sprawa bardzo osobista, często o charakterze erotycznym» (SJP PWN).

Autorzy proponują bowiem wyróżnienie znaczeń, które dotyczą kwestii osobistych, a następnie podkreślają korelację omawianych jednostek ze sferą erotyczną. Na szczególną uwagę zasługuje trzecia definicja w haśle *intymność*, gdzie oba te określenia zostały użyte obok siebie, dzięki czemu następuje przenikanie się znaczeń, na co jednak nie wskazują definicje leksemów *osobisty* i *erotyczny*, gdyż ten pierwszy oznacza ‘dotyczący danej osoby; wykonywany przez daną osobę bez niczyjego pośrednictwa’ (SJP PWN, s.v. osobisty), a ten drugi to ‘dotyczący seksu, miłosny, zmysłowy’ (SJP PWN, s.v. erotyczny).

Podobny sposób prezentowania semantycznego rozumienia omawianych jednostek obecny jest także w *Innym słowniku języka polskiego PWN*, gdzie definicje wskazują na relacje, interakcyjność, a także kontekst erotyczny:

**intymny**

1. coś, co jest intymne, jest bardzo osobiste i dzielone tylko z najbliższymi osobami. *Z braćmi zawsze łączyły mnie bardzo intymne więzi... Rozmawiali ze sobą o najintymniejszych sprawach... Matka pokazywała nam intymne pamiątki rodzinne... Intymnie – Coś intymnie szepnęła jej do ucha... Intymność Broniłam obszarów swojej intymności... Pawła zaskoczyła intymność tych wynurzeń...*
2. intymne życie, związki, sytuacje itp. dotyczą seksu. *Wiedziała, że prowadził bogate życie intymne... Zaskoczył ich w sytuacji bardzo intymnej* (ISJP, 2000, t. 1, s. 546).

Nie inaczej znaczenia słów *intymnie*, *intymny* oraz *intymność* przedstawione zostały w *Praktycznym słowniku współczesnej polszczyzny* pod redakcją Haliny Zgólkowej:

**intymnie**

pochodzi od *intymny* przysłówki *intymnie*; „z przeznaczeniem tylko dla osób najbliższych, niedostępnie dla osób postronnych, ściśle prywatnie; blisko, w sposób zażyły”: Pogasty światła, muzyka płynęła uspokajającym rytmem – na parkiecie zrobiło się intymnie. Intymnie zwierzyła mu się z kilku niezbyt szlachetnych postępów w swym życiu.

*Połączenia:* Intymnie coś wyznawać. Obcować z kimś intymnie. Intymnie przyćmić światło. Intymnie szeptać. *Bliskoznaczne:* **miłośnię, czule, z czułością, z miłością, tkliwie, pieścizotliwie, erotycznie, seksualnie, zmysłowo, cieleśnie, płciowo, fizycznie, kameralnie, łagodnie, ciepło, cicho**<sup>3</sup>. *Antonimy:* chłodno, ozięble (PSWP, 1998, t. 14, s. 351).

### intymność

poch. od *intymny*. „sfera ściśle prywatnych, osobistych spraw człowieka, dostępna wyłącznie dla najbliższych, prywatność, poufałość”: Błażej bardzo cenił sobie intymność tych wieczorów z dala od zgiełkliwego miasta i znajomych z biura. Nie znosił gwałcenia cudzej intymności. W zamian chciał, by szanowano jego prywatność. *Połączenia:* Intymność spraw, rozmów, wyznań, zwierzeń. Intymność przeżyć. Nastrój, klimat intymności. Szanować cudzą, cenić własną intymność. Mieć prawo do intymności. Naruszyć, pogwałcić czyjąś intymność. *Bliskoznaczne:* **prywatność, kulisy, poufność, tajność, utajnienie, sekretność, konspiracyjność, familiarność, kameralność, bliskość, zbliżenie**, konfidenca, konfidenccjonalność, zażyłość, komitywa, kameralność, urokliwość. *Antonimy:* dystans, jawność (PSWP, 1998, t. 14, s. 351).

### intymny

przymiotnik; „związany ze sprawami ściśle osobistymi; przeznaczony tylko dla osób najbliższych, niedostępny dla osób postronnych, obcych, ściśle prywatny, zażyły”: Weronika była niezwykle szczera i otwarta, szokowała wszystkich tym, że nawet o sprawach bardzo intymnych rozmawiała chętnie, nawet z nieznanymi. Amerykanki znacznie więcej i chętniej rozmawiają o swych intymnych sprawach z osobami postronnymi niż Polki. *Połączenia:* **Intymne przeżycia, sprawy, stosunki. Intymne rozmowy, zwierzenia wyznania. Intymny szept. Higiena intymna. Płyn do higieny intymnej. Intymny świat każdego człowieka. Intymne miejsce, intymna bliskość. Stworzyć intymny nastrój.** *Bliskoznaczne:* **własny, indywidualny, swój, wewnętrzny, kameralny, prywatny, bliski, buduarowy, erotyczny, sercowy, uczuciowy, ukryty, utajony, cichy, sekretny, poufny, poufały zażyły.** *Antonimy:* oficjalny (PSWP, 1998, t. 14, s. 351).

Uwagę jednak przykuwają sposoby definiowania *intymności* w późniejszych opracowaniach leksykograficznych. Autorzy *Wielkiego słownika języka polskiego PWN* stosują przed wyróżnionymi definicjami kwalifikator *książkowy*:

### intymnie

książk. przysłówek od *intymny*. W znaczeniu a: Rozmawiać intymnie. w zn. b *euf.*: W przyćmionym świetle zrobiło się intymniej (WSJP PWN, 2018, t. 2, s. 139–140).

<sup>3</sup> Wyróżnienia inne niż hasła główne w cytowanych definicjach słownikowych pochodzą od autorek.

**intymność**

*książk.*, a. ‘bardzo osobisty charakter czegoś, pełen poufności, zażyłości’: *Nastrój intymności. Intymność zwierzeń, myśli, uczuć*. b. ‘erotyczny, miłosny charakter czegoś, zwykle związany z seksem’: *Intymność pocałunków*. c. ‘czyjaś sprawa bardzo osobista, często o charakterze erotycznym’: *W liście było wiele intymności* (WSJP PWN, 2018, t. 2, s. 139–140).

**intymny**

*książk.*, a. ‘bardzo osobisty, poufny, sekretny’: Intymne rozmowy. Zwierzenia najintymniejsze myśli; b. *euf.* ‘dotyczący erotyki, związany z erotyką, miłosny’: *Sceny intymne*. fraz. *Życie intymne* (WSJP PWN, 2018, t. 2, s. 139–140).

Taką samą informację znajdziemy też w *Wielkim słowniku języka polskiego PAN* pod redakcją Piotra Źmigrodzkiego. W opracowaniu tym wyróżniono trzy zakresy znaczeniowe *intymności* (1. między małżonkami, 2. rozmowy, 3. miejsca – WSJP, s.v. *intymność*). Co znamienne, ogranicza się ten typ relacji międzyludzkich do małżeńskich albo między kobietą i mężczyzną niebędącymi w formalnym związku, co pośrednio wskazuje na korelację ze sferą erotyczną, gdyż samo *małżeństwo* definiowane jest jedynie jako ‘związek kobiety i mężczyzny usankcjonowany prawnie, a często także religijnie’ (WSJP, s.v. *małżeństwo*). Na powiązanie tego rodzaju bliskości z seksem wskazuje także połączenie *intymności* z *namiętnością*. Pozostałe wyjaśnienia zawierają synonimiczne jednostki – *osobisty*, *prywatny* lub zapewniający *spokój*, *przytulny* i nie dotyczą wyłącznie więzi łączących osoby, ale także przestrzeni fizycznych, pomieszczeń. Warto zauważyć jednak, że tu definicja każdej z omawianych jednostek leksykalnych opatrzona została kwalifikatorem *książkowy*:

**intymność**

1. między małżonkami – *książk.* cecha czegoś, co jest związane z seksem i erotyką  
*Połączenia*: intymność między kobietą i mężczyzną, między małżonkami; bliskość i intymność; intymność i namiętność; lęk przed intymnością
2. rozmowy – *książk.* cecha czegoś, co jest bardzo osobiste i prywatne  
*Połączenia*: intymność człowieka; nastrój, potrzeba intymności; prawo do intymności; naruszyć *czyjąś*, szanować *czyjąś* intymność
3. miejsca – *książk.* cecha czegoś, co jest przytulne i zapewnia spokój  
*Połączenia*: intymność miejsca, pokoju, pomieszczenia (WSJP PAN).

**intymny**

1. erotyczny: *książk.* związany z życiem seksualnym  
*Połączenia*: intymne kontakty, relacje, sceny, stosunki, sytuacje; okolice; życie intymne
2. osobisty: *książk.* bardzo osobisty i prywatny

*Połączenia:* intymny charakter *czegoś*, pamiętnik, dziennik; intymne pytania, sprawy, zapiski

3. przytulny: książk. przytulny i zapewniający spokój

*Połączenia:* intymna sala; intymne pomieszczenie, wnętrze (WSJP PAN).

Zgodnie z zasadami przyjętymi w omawianej publikacji określeniem *książkowy* „opatruje się [...] jednostki używane jedynie w sytuacji oficjalnej, często jedynie w języku pisanym, głównie w celu podniesienia rejestru stylistycznego wypowiedzi, popisania się erudycją itp.” (Żmigrodzki, 2024, s. 35).

Dodajmy do tego przeglądu, że w *Wielkim słowniku poprawnej polszczyzny PWN* pod redakcją Andrzeja Markowskiego *intymny* definiowany jest po pierwsze jako ‘poufny, ściśle osobisty’, a po drugie jako ‘dotyczący płci, narządów płciowych’ (2004, s. 348), natomiast w *Wielkim słowniku frazeologicznym języka polskiego* przy haśle *intymny* pojawia się odniesienie do dwóch innych leksemów: *sfera* oraz *życie*. *Sfera intymna* jest formułowana jako ‘to, co dotyczy prywatności, co może być wstydlive’ (Müldner-Nieckowski, 2003, s. 700), a *życie intymne* to ‘prywatna, osobista sfera życia; też: życie płciowe’ (Müldner-Nieckowski, 2003, s. 700).

Z kolei *prywatność* w większości analizowanych współczesnych opracowań leksykograficznych jest definiowana za pomocą określeń wskazujących na własność osobistą danej osoby oraz zaprzeczenie tego, co publiczne, oficjalne. Łaciński źródłosłów wskazuje na te same atrybuty: ‘pojedynczy, własny’ (Kopaliński, 1990, s. 420). Najczęściej w definicjach słownikowych wskazywana jest cecha jakiejś rzeczy, zachowania, tylko w specyficznych użyciach *prywatny* jest określeniem osoby. Dodatkową różnicą między wcześniej omówionymi znaczeniami słów *intymny*, *intymność*, *intymnie* jest to, że *prywatny*, *prywatność* oraz *prywatnie* nie mają znaczeń wskazujących na wzajemność, na dwustronność więzi, lecz podkreślają relację jednostronną. Podawane przez kolejnych leksykografów definicje leksemu *prywatność* bliskie są semantyce słów *mieć*, *posiadać* na *własność* lub też zaznaczają wyłącność, odrębność, niezależność, niepodległość jednostki względem innych osób czy instytucji. Dopiero później wyraża się jakieś kwestie osobiste czy rodzinne, czyli pośrednio wskazuje się na potencjalną interakcyjność, na łączące daną osobę relacje z członkami rodziny albo też świadczenie pewnych usług względem innych ludzi, z którymi zawarto jakąś indywidualną umowę.

#### **prywatny**

1. «stanowiący czyjąś osobistą własność»
2. «niepodlegający państwu ani żadnym instytucjom publicznym»
3. «dotyczący czyichś spraw osobistych i rodzinnych»

prywatnie prywatność

oskarżyciel prywatny «osoba pokrzywdzona lub jej pełnomocnik, wnoszący i popierający oskarżenie przed sądem karnym»

kwatery prywatna «pokój wynajmowany w mieście, nie w hotelu, lub pokój na wczasach» (SJP PWN).

### **prywatny**

~tni 1. «dotyczący kogo osobiście, czyich spraw osobistych, stanowiący czyją osobistą własność; nie związany z żadną instytucją, urzędem, funkcją itp.; niepaństwowy, niepubliczny, nieurzędowy, domowy, nieoficjalny» [...] Prywatny interes. Prywatne przedsiębiorstwo. Prywatny przedsiębiorca, właściciel. Prywatny lekarz, nauczyciel. Prywatna sekretarka. Δ Osoba prywatna «osoba nie reprezentująca (w danym wypadku, w danej sprawie) żadnej instytucji, urzędu, władzy itp., działająca w swoim własnym imieniu» [...] Δ Inicjatywa prywatna a) «zapoczątkowanie czego przez osoby prywatne, niezależnie od jakiegoś urzędu, instytucji itp.» [...] b) *pot.* «przedsiębiorstwo przemysłowe lub handlowe, będące własnością osoby prywatnej; właściciele takiego przedsiębiorstwa» [...] Δ Nauczanie prywatne, lekcje prywatne «nauczanie, lekcje udzielane poza szkołą państwową, zwykle indywidualne» [...] Δ Prywatny adres «dane dotyczące miejsca, gdzie ktoś mieszka prywatnie» [...] Δ *hist.* Wojna prywatna «wojna prowadzona (przez magnatów) we własnym imieniu i interesie, nie w interesie państwa» [...] Δ *praw.* Oskarżyciel prywatny «osoba pokrzywdzona, której ustawa postępowania karnego przyznaje prawo do wniesienia i popierania oskarżenia przed sądem karnym» Δ Prawo prywatne «ogół przepisów normujących prawa osobiste i majątkowe osób fizycznych i prawnych» [...]

2. *daw.* «skromny, ustronny» [...]

**prywatny** w użyciu rzeczownikowym *daw.* «osoba prywatna» [...]

<*lc.* *privatus* = oddzielony (od państwa)> (SJPD, 1965, t. 7, s. 112–113).

### **prywatność**

z *V blm* rzecz. od prywatny *indyw.* «życie, sprawy prywatne, osobiste; własność prywatna»: Nie sposób było w pensjonacie zachować żadnej prywatności, bo wszystkie drzwi stały otworem KUNC. *Klucze* 169. Biada temu, kto by w tej porze pokusił się o zakłócenie prywatności! *ibid.* 181. (SJPD, 1965, t. 7, s. 112).

Definicje zawarte w WSJP PAN na pierwszym miejscu stawiają kwestie własnościowe, interesu/ własności/ inicjatywy jednostki, czegoś, co jest indywidualne, a także odróżnienie ich od czegoś, co jest publiczne, powszechne, ogólnodostępne. Prywatne przeciwstawiane jest służbowemu, zawodowemu, ponieważ dotyczy spraw osobistych, relacji z innymi, ale w przestrzeni często niezwiązanej z wykonywaną profesją albo przeciwnie w ramach jakiejś praktyki zawodowej, ale w wyniku samodzielnego przyjęcia pewnych zobowiązań, podjęcia pewnych działań w wyniku umowy z jakąś inną osobą. Za każdym razem jest to

sfera życia mająca określone granice, jest chroniona w mniejszym lub większym stopniu przez daną jednostkę, jak i prawnie, więc stanowi ona pewnego rodzaju azyl.

### **prywatny**

1. należący do kogoś – należący do konkretnej osoby lub spółki

*Połączenia:* prywatny bank, budynek, dom, gabinet; samochód; biznes, interes, zakład; pieniądz; prywatna działka, kamienica, posesja; firma, spółka; telewizja; klinika; szkoła, uczelnia; kolekcja; kasa, kieszeń; prywatne gospodarstwo, mieszkanie; prywatne gimnazjum, liceum; prywatne media, stacje; zbiory; teren prywatny; własność prywatna; przedsiębiorstwo prywatne

2. niesłużbowy – dotyczący spraw osobistych, a nie zawodowych

*Połączenia:* prywatna sprawa; prywatna audycja, rozmowa, wizyta; tajemnica; korespondencja; życie; prawo prywatne; prywatne kontakty, stosunki

3. samodzielny – niezależny od instytucji państwowych, które prowadzą lub organizują działalność podobnego typu

*Połączenia:* prywatny inwestor, przedsiębiorca, sponsor; oskarżyciel; detektyw, przewoźnik; kolekcjoner; podmiot gospodarczy; prywatna przedsiębiorczość; działalność, praktyka, wizyta lekarska; prywatne oskarżenie; prywatny pracodawca, właściciel; nadawca; sektor; (WSJP PAN).

### **prywatność**

1. ludzi – osobista sfera życia, chroniona przed ingerencją z zewnątrz

*Połączenia:* prywatność ludzi, obywateli, osób, użytkowników; sfera; odrobina; granice, ograniczenia; ochrona; utrata; naruszenie, poszanowanie prywatności; zagrożenie dla prywatności; prawo do prywatności; rezygnacja z prywatności; взгляд na prywatność; ingerencja, wkroczenie w prywatność; ucieczka w prywatność; naruszyć/naruszać, ograniczać; chronić, stracić prywatność

2. danych – nieujawnianie informacji na temat danej osoby osobom lub instytucjom nieuprawnionym do ich znajomości

*Połączenia:* prywatność danych; zasady prywatności

3. majątku – książk. prywatny charakter własności czegoś

*Połączenia:* prywatność majątku, posesji (WSJP PAN).

### **prywatnie**

1. niepaństwowo – poza państwowymi instytucjami

*Połączenia:* leczyć, przyjmować, studiować, uczyć, uczyć się prywatnie; lekarz praktykujący prywatnie

2. nie służbowo – w sposób właściwy dla spraw osobistych rodzinnych, towarzyskich, a nie zawodowych

*Połączenia:* prywatnie i służbowo; iść, jeździć, przebywać *gdzieś*, przyjeżdżać, wyjechać/ wyjeżdżać; podkreślać, przyznać, uważać; porozmawiać, powiedzieć *coś*, rozmawiać; znać *kogoś* prywatnie; prywatnie interesować się *czymś*; cenić *kogoś/coś*, lubić *kogoś/coś* (WSJP PAN).

Nie inaczej jest w wypadku definicji zawartych w *Słowniku współczesnego języka polskiego* pod redakcją Bogusława Dunaja:

**prywatny**

1. ‘dotyczący osobiście kogoś lub jego spraw osobistych, osobisty’: Prywatne życie, stosunki. Prywatna korespondencja.
2. ‘będący czyjąś własnością osobistą’: Prywatny dom, parking. Prywatna własność. Prywatna firma budowlana.
3. ‘niezwiązany z żadną instytucją, funkcją, urzędem; nieurzędowy, osobisty’: Prywatny lekarz, dentysta, nauczyciel. Prywatna praktyka adwokacka, szkoła (SWJP, s. 867).

**prywatność**

‘ogół spraw dotyczących życia prywatnego, osobistego; prawo do życia intymnego, niezakłóconego ingerencją obcych’: Chronić swoją prywatność. Nawet osoby publiczne mają prawo do prywatności (SWJP, s. 867).

**prywatnie**

1. ‘w sposób nieoficjalny, nieurzędowy; jako osoba niereprezentująca żadnej instytucji, urzędu itp., działająca we własnym imieniu’: Rozmawiać z kimś prywatnie. Załatwiać prywatnie jakąś sprawę. Prezydent przebywał za granicą prywatnie.
2. ‘poza formami instytucjonalnymi, na własną rękę’: Uczyć się gdzieś prywatnie. Pracować prywatnie. Pobierać lekcje prywatnie (SWJP, s. 867).

Relacja między znaczeniami leksemów *prywatność*, *prywatny*, *prywatnie* a *intymność*, *intymny*, *intymnie* pozwala zauważyć, że ich zakresy w wybranych użyciach mogą się częściowo nakładać. Semantycznie wspólną przestrzenią jest wskazywanie na to, że opisywane relacja, zjawisko, rzecz, przestrzeń, wypowiedź dotyczą/należą do danej jednostki, a informacje o nich nie są przeznaczone do publicznego prezentowania, wymagają poufności. Różni je natomiast ekspozowanie związków międzyludzkich, a także obecność (przy słowie *intymność*) lub właściwie brak odniesień (w znaczeniach *prywatności*) do sfery erotycznej czy seksualnej.

Na tle tych dwóch pojęć *seksualność*, a także leksemy *seksualny* i *seksualnie* wykazują zdecydowanie węższy zakres. Słownikowe opisy definicyjne prezentują przede wszystkim znaczenia przymiotnikowe, pochodzące z późnołacińskiego *sexualis* ‘płciowy’, od łacińskiego *sexus* ‘płeć’ (Kopaliński, 1990, s. 459), w których obecne są dwa konteksty użycia – płeć osoby oraz popęd seksualny.

**seksualność**

seksualny «dotyczący płci i zaspokajania popędu płciowego»

seksualnie, seksualność (SJP PWN).

W *Słowniku języka polskiego* pod redakcją W. Doroszewskiego zarówno w sposobie definiowania omawianych jednostek, jak i w przykładach można zauważyć, że nie doprecyzowują one znaczenia tych wyrazów, co może wiązać się ze swego rodzaju tabuizowaniem seksualności człowieka<sup>4</sup>.

**seksualność**

z *V blm* rzecz. od seksualny, tom VIII: Stosunek prawodawców społecznych do seksualności przez całą historię ludzkości waha się między bardzo szczegółowo kodyfikowanym systemem zakazów i zahamowań – a obojętnością. *Polit. 3, 1967* (SJPD, 1966, t. 8, s. 124).

**seksualny**

«dotyczący płci, mający związek z życiem płciowym; płciowy»: Są typy specjalnie pobudliwe, zainteresowane sferą przeżyć seksualnych, które również w literaturze najchętniej tymi tematami się zajmują. *BYSTR. Publ. 109*. Jednym z ważnych czynników wychowania jest właściwe wychowanie seksualne. *Szk. Dom 4, 1957, s. 8*. Kobieta samodzielna poczęła się upominać o wolność seksualną, zbliżoną do tej, z jakiej korzysta mężczyzna. *KRZYWOSZ. Życie I, 341*. Dobór seksualny, Życie seksualne // *SWil <lc. sexualis>* (SJPD, 1966, t. 8, s. 124–125).

**seksualnie**

przysłów. od seksualny: Utrzymał [Jung] libido jako podstawowy element życia psychicznego, ale pojmował ją bardzo szeroko, nie tylko seksualnie. *TATAR. Hist. III, 420*. [W przedstawieniu „Legendy miłości” Hikmeta] problem (...) sprowadzony został do dramatu niewyżytej seksualnie kobiety, szalejącej w zazdrości i pragnieniu. *Prz. Kult. 20, 1954*. (SJPD, 1966, t. 8, s. 124).

W późniejszych słownikach, w tym w *Innym słowniku języka polskiego*, uwidacznia się bardziej bezpośrednie wyjaśnianie pojęcia *seksualny* za pomocą wyrażen synonimicznych odnoszących się do współżycia płciowego, stosunku seksualnego, erotyki itp. Wydaje się, że różnice w definiowaniu analizowanych przez nas leksemów wynikają ze zmiany sposobu definiowania wyrazu podstawowego *seks* na przestrzeni ostatniego półwiecza (por. Wiśniewska, 2010). Według słownika Doroszewskiego *seks* to ‘płeć; atrakcyjność pod względem

<sup>4</sup> Jak podaje Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz, leksemu *seks* nie notują słowniki przedwojenne, a słownictwo zawierające morfem *seks-* uległo znacznemu rozrostowi dopiero w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat (2020, s. 114; zob. też Wiśniewska, 2010).

płciowym' (SJPD, 1966, t. 8, s. 124), a w WSJP PAN leksem ten po pierwsze oznacza 'współżycie płciowe; ogół spraw związanych ze współżyciem płciowym', a dopiero drugie znaczenie jest częściowo identyczne z wcześniej zacytowanym 'seksapil; atrakcyjność pod względem płciowym'.

Hasła w *Innym słowniku języka polskiego* zawierają definicje i przykłady użycia wskazujące na biologiczne i kulturowe aspekty tego pojęcia:

#### **seksualny**

1. **seksualny** to taki, który ma związek z zaspokajaniem popędu płciowego lub dotyczy współżycia płciowego. *Ekshibicjonizm klasyfikowany jest jako dewiacja seksualna... ..aktywność seksualna... ..podniecenie seksualne... ..stosunki seksualne*

#### **seksualnie**

*Porzucił żonę pod wpływem namiętności do nienasyconej seksualnie Olgi... Młodzież nie jest taka rozwydrzona seksualnie, jak się powszechnie sądzi.*

#### **seksualność**

*Kobieca seksualność przez całe wieki była światem pełnym tajemnic, złowrogim i zamkniętym.*

2. **seksualny** to również taki, który dotyczy płci jako zespołu cech odróżniających kobiety od mężczyzn. *Kampania na rzecz równości seksualnej...*

**seksualnie.** *Kobiety nie chcą być dyskryminowane seksualnie.* (ISJP, t. 2, s. 561).

Analiza opracowań leksykograficznych pozwala zauważyć, że – podobnie jak w *Innym słowniku języka polskiego* – występuje w nich binarne postrzeganie płci lub też seksualność jest niedookreślona, jej wyjaśnienie wiąże się z podaniem przykładu *seksualność człowieka* (zob. definicja w WSJP PWN, t. 4, s. 324). Dodatkowo zwraca uwagę kwalifikator *książkowy*, niepojawiający się w żadnym innym omawianym opracowaniu leksykograficznym:

#### **seksualnie**

ktoś nienasycony, niewyżyty pobudliwy seksualnie. Uświadamiać kogoś seksualnie, molestować kogoś, seksualnie (WSJP PWN, t. 4, s. 324).

#### **seksualność**

książkowe. Zobacz seksualizm w znaczeniu a. seksualność człowieka, w znaczeniu b. dziecięca seksualność (WSJP PWN, t. 4, s. 324).

**seksualny**

dotyczący płci, mający związek z życiem płciowym, płciowy dobór, popęd seksualny. Inicjacja seksualna, atrakcyjność seksualna, aktywność, pobudliwość, seksualna, podniecenie, pożądanie seksualne, wychowanie seksualne, życie seksualne, dewiacje, zboczenia, zaburzenia seksualne, partnerzy seksualni. Zbrodnie na tle seksualnym edukacja seksualna młodzieży osiągnąć dojrzałość seksualną, zaspokoić potrzeby seksualne. seksualizm, a. zagadnienia seksualne, seksualność, b. zainteresowanie sprawami płci, erotyki, seksualność (WSJP PWN, t. 4, s. 324).

Mimo iż seksualność jest synonimicznie rozumiana do orientacji seksualnej, autorzy definicji nie wskazują eksplicytnie na niebinarność czy wyróżnianie innej płci poza żeńską i męską. W tym miejscu można też przypomnieć, że znaczenia wcześniej omówionych jednostek (*intymność*, *intymny*, *intymnie*) również eksponowały relację damsko-męską, czasem też autorzy definicji zwracali uwagę na to, że określenia te nazywają relację między partnerami, ale raczej w znaczeniu: między kobietą i mężczyzną niebędącymi w związku formalnym, czy też między członkami rodziny, co nie do końca pozwala rozumieć te określenia szeroko i obejmować nimi zarówno relacje heteroseksualne, jak i homoseksualne. Kwestie te nie są wprost w definicjach podejmowane.

Warto także zwrócić uwagę na fakt, że w przypadku *seksualności* i leksemów pokrewnych przykłady ich użycia zawierają albo znaczenia obojętne pod względem aksjologicznym, wiążą się bowiem z kwestiami biologicznymi czy medycznymi, albo kolokacje przymiotnika *seksualny* czy też przysłowka *seksualnie* nacechowane są ujemnie. Nierzadko wskazują one na zachowania wykraczające poza normę społeczną.

W *Praktycznym słowniku współczesnej polszczyzny* pod redakcją Haliny Zgólkowej płeć jako kategoria służąca do klasyfikacji osób poprzedzona zostaje przez różne aspekty aktywności seksualnej w wypadku definicji leksemu *seksualność*, natomiast przy definiowaniu przymiotnika *seksualny* leksykografowie zwrócili uwagę najpierw na płeć, następnie rodzaj relacji łączącej fizycznie ludzi, a na końcu na biologiczne ujęcie płciowości. Pojawiają się tu także nazwy pozytywnie lub negatywnie oceniające zjawiska seksualne w sferze etycznej i obyczajowej, jak również nazwy orientacji seksualnej i tożsamości płciowej:

**seksualność**

[...] „ogół zjawisk dotyczących życia seksualnego, zachowań związanych z przynależnością do określonej płci”: W naszym społeczeństwie seksualność podlega pewnym ograniczeniom z przyczyn religijnych lub społecznych. Androgeny płodowe nie tylko stymulują rozwój męskich narządów płciowych, ale również doprowadzają do wykształcenia się w mózgu męskiego typu ośrodków kierujących seksualnością. *Połączenia:*

dziecięca, młodzieńcza osobnicza seksualność. Seksualność człowieka. Określenie seksualności. *Bliskoznaczne*: seks, erotyka, płciowość, seksualizm (PSWP, 1998, t. 38, s. 150).

### **seksualnie**

[...] „pod względem płciowym”: W każdym środowisku znajdzie się pewien niewyżyty seksualnie mężczyzna, którego miłosne podboje są źródłem żartów, powodem do kpin. Oskarżono go o to, że wielokrotnie współżył seksualnie z nieletnimi. *Połączenia*: nadpobudliwy, pobudliwy, nienasycony. niewyżyty, pobudzony rozbudzony seksualnie. Dojrzewać seksualnie. Być podnieconym seksualnie. Pociągać, podniecać seksualnie. Uświadomić, wychować kogoś seksualnie. Wykorzystać kogoś seksualnie. *Bliskoznaczne*: płciowo, erotycznie, fizycznie, zmysłowo, cielesnie. *Antonimy*: aseksualnie (PSWP, 1998, t. 38, s. 150).

### **seksualny**

[...] „taki, który związany jest z płcią, dotyczy życia płciowego, miłości fizycznej, zaspokajania popędu płciowego”: Obecnie kobieta i jej partner nie zawsze są w stanie sprostać pewnym narzuconym kulturowo wzorom i normą seksualnym. Trochę plotkowano o jego odmiennych preferencjach seksualnych, ale huczny ślub rozwiązał wątpliwości. *Połączenia*: Akt, stosunek, kontakt seksualny. Dobór seksualny. Partner seksualny. Popęd seksualny. Aktywność, potencja, sprawność, dyskryminacja, równość seksualna. Edukacja seksualna. Sfera seksualna. Identyfikacja seksualna. Nadpobudliwość, pobudliwość, niewydolność seksualna. Odmienność zachowań seksualnych. Oziębłość seksualna. Swoboda, wolność seksualna. Technika seksualna. Bogate, udane, ubogie życie seksualne. Molestowanie, napastowanie seksualne. Przestępstwo seksualne. Rozładowanie napięcia seksualnego. Współżycie, pożycie seksualne. Wychowanie seksualne. Zdrowie seksualne. Dewiacyjne, wyrafinowane, normalne zachowania seksualne. Bódcze seksualne. Niepowodzenia, podboje, sukcesy seksualne. Potrzeby seksualne człowieka. Preferencje, przeżycia seksualne. Seksualne reakcje kobiet, mężczyzn. Zagadnienia, sprawy, zaburzenia seksualne. Mieć, utrzymywać kontakty seksualne. Odczuwać pożądanie seksualne. *medyczne* Dewiacja seksualna|| Zboczenie seksualne ‘odchylenie od przyjętych norm, szczególnie sposób zaspokajania potrzeb seksualnych, często charakteryzujący się niezwykłością lub agresywnością’. Inna orientacja seksualna|| Niekonwencjonalne preferencje seksualne|| Upodobania seksualne, odmienne od standardu ‘homoseksualizm’. Mniejszość seksualna ‘homoseksualiści’. Turystyka seksualna ‘wyjazdy w celu poszukiwania przygód erotycznych, tanich prostytutek itp.; seksturystyka’. Usługi seksualne ‘prostyucja’. *Bliskoznaczne*: płciowy, erotyczny, zmysłowy. *Antonimy*: aseksualny. *Pochodne*: zob. przysł. Seksualnie; zob. też: aseksualny, kryptoseksualny, panseksualny, seksualność, transseksualny (PSWP, 1998, t. 38, s. 150).

Natomiast w definicji WSJP PAN udało się połączyć wyróżniki płci z różnymi psychofizycznymi aspektami aktywności płciowej człowieka:

**seksualność**

‘cechy, zachowania i procesy psychiczne człowieka związane ze sferą seksu – współżycia płciowego’

*Połączenia:* dziecięca, kobieca; dojrzała seksualność; seksualność dzieci, kobiet, mężczyzn, młodzieży; akceptacja; doświadczanie; ekspresja, manifestacja, wyrażanie; przejaw; świadomość seksualności; podejście do seksualności; spojrzenie na seksualność; badania nad seksualnością; myślenie o seksualności; kształtować, tłumić seksualność (WSJP PAN).

**seksualny**

‘związany z seksem – współżyciem płciowym’

*Połączenia:* akt, kontakt, stosunek; głód; edukator, poradnik; maniak, partner; podtekst; potencjał seksualny; abstynencja, ciekawość, nadpobudliwość, oziębłość, pobudliwość, powściągliwość, swoboda; bliskość, intymność; edukacja, inicjacja; orientacja; partnerka; płaszczyzna, sfera; przestępczość; wydolność; symbolika seksualna; molestowanie, napastowanie, wykorzystywanie; podniecenie, przyciąganie; rozładowanie, spełnienie; uświadomienie, wychowanie seksualne; bodźce, doznania, fantazje, kontakty, preferencje, upodobania, wrażenia, zachowania, żądze; dewiacje, kłopoty, problemy, perwersje; zaburzenia; narządy seksualne (WSJP PAN).

**seksualnie**

‘w sposób związany z seksem – współżyciem płciowym’

*Połączenia:* molestować, napastować, wykorzystać, wykorzystywać; pobudzać, podniecać; współżyć; zaspokoić seksualnie; aktywny, atrakcyjny, nadpobudliwy, sprawny seksualnie; wykorzystywany, zaspokojony seksualnie (WSJP PAN).

*Słownik współczesnego języka polskiego* podaje również utrwalone znaczenia analizowanych wyrazów, odnoszących się do zachowań seksualnych przede wszystkim człowieka, na co wskazują przywołane w hasłach *wychowanie, edukacja i wartości duchowe*:

**seksualny**

‘dotyczący seksu, płci; związany z seksem, z życiem płciowym; płciowy’: Podniecenie seksualne. Wychowanie seksualne. Edukacja seksualna. Bogate, ubogie życie seksualne (SWJP, s. 1008).

**seksualność**

od przymiotnika *seksualny*: Za szczególną wartość, także duchową, uważał seksualność człowieka (SWJP, s. 1008).

**seksualnie**

‘pod względem seksualnym’: Nadpobudliwy, niewyżyty, nienasycony seksualnie. Wykorzystać kogoś seksualnie (SWJP, s. 1008).

Analiza danych słownikowych pozwala sformułować następujące wnioski: znaczenia omawianych trzech leksemów częściowo nakładają się na siebie, co podkreślają definicje zawierające nierzadko wzajemne odniesienia do omawianych w artykule pojęć. Różnice semantyczne między nimi dotyczą z jednej strony sposobu budowania relacji między osobami lub między jednostką a rzeczą, z drugiej natomiast wiążą się z zakresem znaczeniowym odnoszącym się do podkreślenia bliskości relacji. Na podstawie przeprowadzonej analizy definicji słownikowych można by zbudować semantycznie zawężającą się triadę PRYWATNOŚĆ → INTYMNOŚĆ → SEKSUALNOŚĆ. Taki układ kolejnych wartości unaocznia coraz bliższy charakter relacji personalnych. Co istotne, pierwsze dwa pojęcia ukazują zarówno wymiar duchowy, jak i cielesny opisywanej relacji, w wypadku *prywatności* nawet przewagę tego pierwszego, natomiast w obrębie *seksualności* eksponowany jest przede wszystkim wymiar cielesny, aspekt duchowy został ledwie odnotowany. Podkreślić także trzeba, że autorzy słownikowych definicji najczęściej eufemizują, niebezpośrednio opisują zakres pojęciowy odnoszący się do sfery erotycznej czy seksu, uwypuklają binarne postrzeganie płci, a także przedstawiają relacje erotyczne najczęściej ograniczone do związków damsko-męskich. Pominięta w nich jest również kwestia innej niż binarna identyfikacja ze względu na płeć, sporadycznie pojawiają się tylko w kolokacjach: inna orientacja seksualna, homoseksualizm, mniejszość seksualna, homoseksualiści.

#### 4. SPOSOBY ROZUMIENIA POJĘĆ INTYMNOŚĆ, SEKSUALNOŚĆ I PRYWATNOŚĆ W ANKIETACH STUDENTÓW FILOLOGII POLSKIEJ

##### 4.1. KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Konstrukcja ankiety była wynikiem prowadzonych analiz słownikowych, które pokazały nakładanie się na siebie znaczeń tytułowych pojęć w wybranych kontekstach. Ponadto celem autorek niniejszego opracowania była próba odpowiedzi na pytanie badawcze o to, czy *intymność* oraz *seksualność* są synonimicznymi odpowiednikami, które różnią się bezpośrednim lub pośrednim (eufemizowanym) nazywaniem tabuizowanej w polskiej kulturze przestrzeni związanej z seksem i seksualnością.

Ankieta składała się z dwudziestu dwóch pytań. Po wyrażeniu zgody na anonimowe badanie każda z osób podawała podstawowe dane osobowe, wśród których były: płeć (kobieta, mężczyzna, osoba niebinarna), typ studiów (licencjackie, magisterskie), rok studiów (pierwszy, drugi, trzeci). Z uwagi na to, że ankieta

były dystrybuowana wśród studentów filologii polskiej uczących się na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pominięte zostały pytania o kierunek studiów i uczelnię.

Podstawowe kwestie dotyczące trzech kluczowych dla badania pojęć zostały podzielone na cztery sekcje. Pierwsze trzy skonstruowane zostały w taki sam sposób, tzn. pytania o poszczególne pojęcia różniły się jedynie dookreśleniem tematycznym.

1. Jak rozumiesz pojęcie INTYMNOŚĆ/PRYWATNOŚĆ/SEKSUALNOŚĆ

2. Podaj przykład zdania, w którym użyjesz słowa *intymność/prywatność/seksualność*.

3. Podaj nazwy synonimiczne względem słowa *intymność/prywatność/seksualność*.

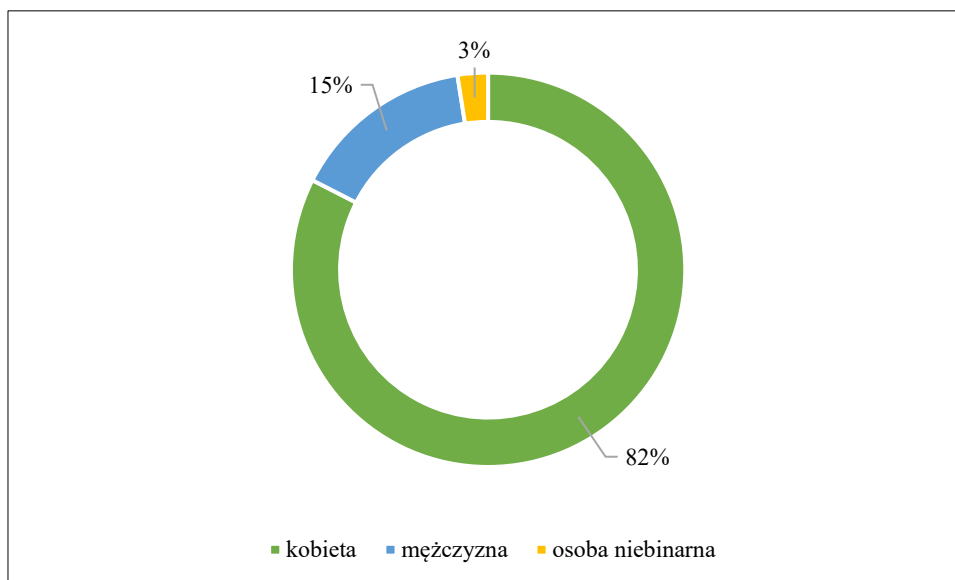
4. Co możesz określić za pomocą przymiotnika *intymny/a/e* // *prywatny/a/e* // *seksualny/a/e*? Podaj co najmniej 3 przykłady.

W zakończeniu ankiety pytaniem wymagającym odpowiedzi była prośba o podzielenie się własnymi spostrzeżeniami dotyczącymi ankiety. Wskazanie tego pytania jako obowiązkowe nie było przypadkowe, zmuszało bowiem ankietowanych do refleksji nad ankietą i własnymi odpowiedziami. Wyniki pokazały, że spora grupa zdecydowała się podzielić swoimi uwagami, a te były niezwykle cennym dopełnieniem prowadzonych analiz semantycznych dotyczących trzech kluczowych dla badania pojęć. Część respondentów uznała jednak swe wypowiedzi za nieostre, zbyt płytkie, nienaukowe i pod wpływem ostatniego polecenia zrezygnowała z odesłania ankiety.

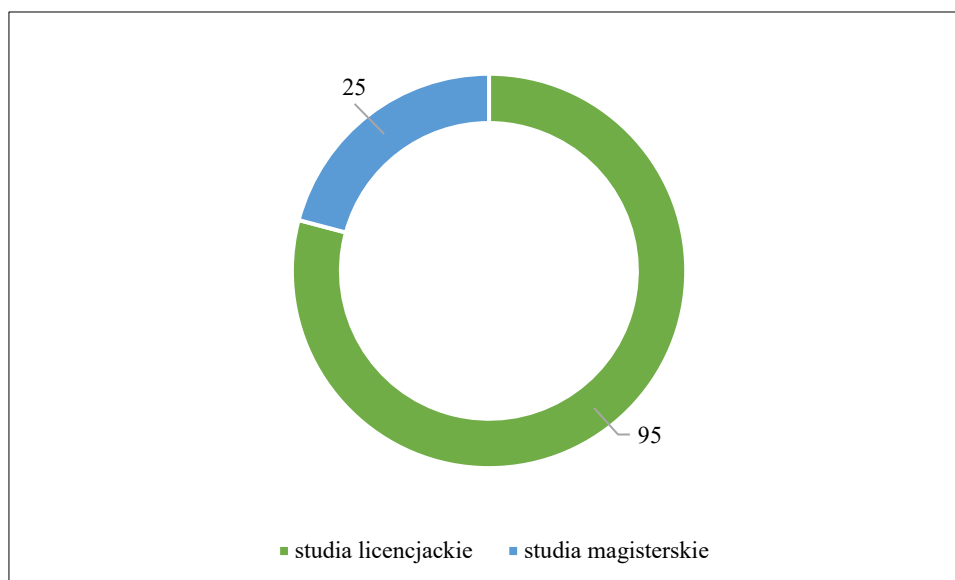
Link do badania został przesłany grupom studenckim za pomocą poczty uniwersyteckiej, część z nich uzupełniała ankietę w trakcie zajęć. Korzystali wtedy z wyświetlanego kodu QR pozwalającego wypełnić ankietę na smartfonie.

#### 4.2. CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

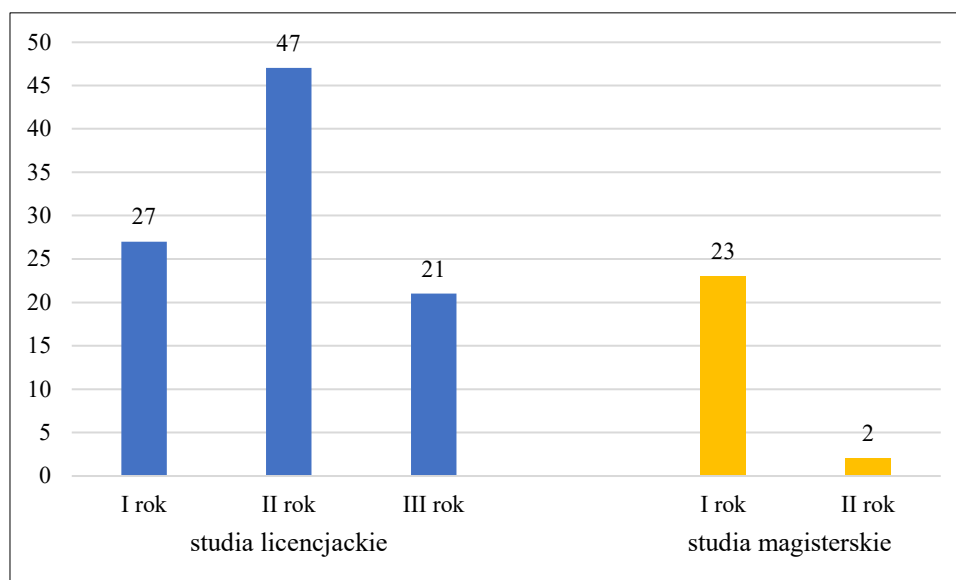
Na pytania zawarte w ankiecie odpowiedziało 120 osób, w tej grupie było 99 kobiet, 18 mężczyzn oraz 3 osoby niebinarne. (zob. rys. 4). W grupie respondentów większość stanowiły osoby studiujące filologię polską na I stopniu (95 osób), jedynie 25 spośród ankietowanych uczy się na studiach magisterskich (rys. 5). Szczegółowy rozkład liczby osób z poszczególnych lat studiów przedstawia rys. 6.



Rys. 4. Płeć osób biorących udział w badaniu  
(źródło: opracowanie własne).



Rys. 5. Charakterystyka grupy respondentów ze względu na poziom studiów  
(źródło: opracowanie własne).



Rys. 6. Liczba respondentów z podziałem na lata studiów  
(źródło: opracowanie własne).

#### 4.3. PRÓBY ODRÓŻNIANIA I DEFINIOWANIA POJĘĆ

Warto w tym miejscu zauważyć, że spośród ankietowanych 73 osoby (nieco ponad 60%) skorzystały z miejsca na uwagi własne i wpisały swoje spostrzeżenia, pokazując najczęściej zainteresowanie tematyką ankiety, potwierdzając trudność w zdefiniowaniu obecnych w niej pojęć, czy też doprecyzowując swoje stanowisko lub dopowiadając coś do wcześniejszych odpowiedzi. Respondenci wskazywali na trudność w oddzieleniu definicji poszczególnych jednostek leksykalnych czy wyrażań, jednak – co ważne – żadna z osób nie zwróciła uwagi na kwestie związane z ograniczeniem frekwencji stosowania omawianych słów. Definiując je, podkreślali, że sposoby odróżniania tych jednostek od siebie są niejednokrotnie niemożliwe, nierzadko trudne („Ciężko jest zdefiniować coś, mimo że są to pojęcia mi znane”; „Męczące pytania”). Wypowiedzi ankietowanych potwierdzają obserwacje związane ze sposobem nierozdzielonego prezentowania znaczeń omawianych jednostek w słownikach języka polskiego, co respondenci uzasadniali w następujący sposób:

Im dłużej wypełniałam ankietę, tym bardziej zauważałam, że prywatność, seksualność i intymność mogą się ze sobą mieszać i nie zawsze łatwo jest je wyraźnie rozgraniczyć<sup>5</sup>.

<sup>5</sup> W cytowanych odpowiedziach zachowana została pisownia oryginalna.

Wszystkie pojęcia dotyczą spraw dyskretnych, które dotyczą bardzo wąskiego grona osób lub nas samych i tylko nas.

Te pojęcia nie mają takiej samej definicji, ale są ze sobą zgodne i się dopełniają.

Te pojęcia są bardzo podobne, ich zróżnicowanie wymaga głębszego zastanowienia się. Różnią się od zastosowania w codziennej komunikacji.

Terminy „intymność” oraz „seksualność” są ze sobą mocno skorelowane, zwłaszcza na płaszczyźnie czysto fizycznej, odnoszącej się do relacji partnerskich (damsko-męskich).

Mimo eksponowanych trudności związanych z definiowaniem omawianych pojęć studenci zauważali jednak, że użycie poszczególnych leksemów (zwłaszcza określeń przymiotnikowych) pozwala dostrzec niuanse semantyczne. W swoich wypowiedziach zauważali wpływ kontekstu na sposób rozumienia poszczególnych słów. Próbowali nazywać te różnice, określając je poprzez odmienną intensywność lub też – co ciekawe – zauważając, że różnicowanie znaczeń poszczególnych wyrazów z ankiety zależy od stylistycznego ukształtowania wypowiedzi, w której się one miałyby znaleźć, np.:

Widzę większe różnice stylistyczne między tymi słowami niż semantyczne.

Wszystkie omawiane pojęcia są podobne, ale różnią się intensywnością.

[...] pytania skłaniają do zastanowienia się nad rzeczami często dla ludzi wstydliwymi, będącymi tematem tabu, ale też uważane są za łatwe do zdefiniowania, podczas odpowiedzi na pytania okazuje się, że wymagają głębszej refleksji, a różnice się zacierają.

Każde z tych pojęć odnosi się do osobistych, prywatnych obszarów życia człowieka, które związane są z relacjami, emocjami i potrzebami. Dotyczą one różnej bliskości, fizycznej i emocjonalnej oraz przestrzeni, w której znajdujemy bezpieczeństwo i komfort.

Wszystkie powyższe terminy są powiązane ze sobą z myślą o miejscu bezpiecznym, w którym pozwalamy sobie na otwartość, brak wstydu. Choć każdy różni się szczegółami dotyczącymi ich realizacji, które opisałam pod terminami „życie....”.

Znaczna część wypowiedzi studenckich pokazywała próby odtworzenia pewnego porządku znaczeniowego, który badani starali się wyeksponować, budując swoiste konfiguracje semantyczne i dostrzegając zależności między omawianymi pojęciami, a także aspekty je łączące, czyli to, że wiążą się one z człowiekiem, jego emocjami oraz relacjami, które buduje:

„Najgłębiej”, najbliżej mnie wewnętrznej jest dla mnie sfera intymna, później jest sfera prywatna, która jest jakby gdzieś pomiędzy duchowością a fizycznością. Najbardziej na wierzchu i czysto fizyczna jest sfera seksualna.

Myślę, że przymiotnik „intymny” zawiera w sobie znaczenie przymiotników „prywatny”, i „seksualny”, w zależności od kontekstu. „Intymny” w moim odczuciu to „bardziej prywatny niż prywatny”. „Prywatny” odnosi się wg mnie tylko to rzeczy cywilnych, niezwiązanych z seksualnością, a „seksualny” do wszystkiego związanego z seksem i wątkami okalającymi tę czynność.

W tym zestawieniu prywatność kojarzy się bardziej z własnością (materialną). Intymność dotyczy naszego ciała, innych osób, które w naszą sferę wkraczają. Sfera seksualna jest najbardziej zamknięta, dotyczy zachowań seksualnych.

Różnicowanie zależy od osoby i opiera się głównie na zawężaniu grona, do którego dana osoba pozwoliłaby, żeby trafił dany typ informacji: publiczna → prywatna → intymna → seksualna. Seksualność można traktować także jako wyróżniającą się sferę intymności, związaną z płciowością.

Pojęcie seksualności zawiera w sobie prywatność i intymność. Prywatność jest pojęciem najbardziej ogólnym, może się odnosić do wielu sfer.

Wypowiedzi studentów pokazują próbę uporządkowania wszystkich trzech pojęć, z których najczęściej jako najbardziej pojemne wymieniana jest *prywatność*. Ponadto część respondentów skupiła się na odróżnieniu pojęć *seksualność* i *intymność*, podkreślając zacieranie się granic semantycznych między nimi lub zauważając, że *seksualność* zawęża swoje znaczenia do intymności związanej z płciowością, zachowaniami erotycznymi. Jeszcze inni badani poszukują jakichś kategorii, np. *zewnątrzność*, *praktyczność*, *cielesność*, *duchowość* i *abstrakcyjność*, pozwalających im rozróżnić wskazane w ankiecie pojęcia, których – jak sami przyznają – w pewnych kontekstach używają synonimicznie. Warto zacytować kilka odpowiedzi, by następnie przyjrzeć się proponowanym rozgraniczeniom, częściowym definicjom poszczególnych leksemów i wymienianym dla nich określeniom synonimicznym:

Intymność i seksualność są bardzo blisko, jednak należą do innych osób. Intymność dzielimy z bliskimi a seksualność z najbliższymi.

Granica między życiem [intymnym] a sferą [intymną] jest bardzo cienka. Myślę, że „sfera” odnosi się do kwestii psychologicznych a „życie” do zachowań zewnętrznych, które mogą być obserwowane przez innych ludzi.

Sfera prywatna to dość szerokie pojęcie. Może dotyczyć sfery przeznaczonej dla przyjaciół lub po prostu znajomych, w zależności od osoby i kontekstu. Sfera intymna i seksualna to bliskie sobie pojęcia, ale np. przytulnie czy pocałowanie się zaliczyłabym do sfery intymnej, natomiast do seksualnej tylko akt seksualny.

Respondenci w swych odpowiedziach, podkreślając nieostrość granic, odnoszą się do jednostkowości i relacyjności, a także do różnych rodzajów interakcji z ludźmi, co pozwala odróżnić np. prywatność od intymności, nie przywołując najczęściej w ogóle kwestii dotyczących własności, posiadania jakichś zasobów czy prowadzenia jakiejś praktyki, działalności. Niejednokrotnie poddają też ocenie prawidłowość użycia w określonych kontekstach danych pojęć, jak również swój emocjonalny stosunek do nich:

Zdecydowanie samo pojęcie „seksualności” postrzegam jako efekt kultury, a nie aspekt życia lub też część ciała. W tych wypadkach bliżej mi do „intymności”, która z jednej strony jest idealnym określeniem na „prywatny” wymiar „seksualności”, ale z drugiej odnosi się ogólniej do „prywatności”, moim zdaniem jest też mniej wulgarne.

Pojęcie prywatność jest dla mnie bardzo szerokie. [...] Nie lubię używać tego pojęcia względem ciała, brzmi to dla mnie infantylnie.

Ważnym aspektem ankiety okazało się wyznaczenie granic między pojęciami *sfera* i *życie* dookreślonymi odpowiednio przez przymiotniki *intymny*, *prywatny* i *seksualny*. Część z badanych podejmowała próby określenia zakresu pola tematycznego poprzez odwoływanie się do własnych doświadczeń i odczuć, a inni podkreślali podobieństwa i różnice, np.:

#### **Sfera intymna – życie intymne**

Sfera: W ramach mojej intymności traktuję np. istnienie mojej relacji z partnerem;  
życie: To akcje podejmowane w ramach sfery, np. sytuacja w domu z partnerem, moje nastawienie do związku (zadowolenie lub jego brak).

#### **Sfera prywatna – życie prywatne**

Sfera: np. kwestie rodzinne, kwestie zdrowotne;  
życie: np. wykonywany zawód.

#### **Sfera seksualna – życie seksualne**

Sfera: np. kompleksy związane z organami płciowymi, orientacja seksualna, preferencje seksualne;  
życie: np. stan pożycia z partnerem.

#### **Sfera seksualna vs. życie seksualne**

Podobieństwa: Sfera seksualna i życie seksualne odnoszą się do aspektów związanych z seksualnością i intymnością. Oba terminy obejmują aktywność seksualną i relacje z partnerami.

Różnice: Sfera seksualna to szerszy termin, obejmujący również preferencje, orientację

i aspekty emocjonalne związane z seksualnością. Życie seksualne koncentruje się głównie na praktykach seksualnych i doświadczeniach w tym zakresie.

#### **Sfera intymna vs. życie intymne**

Podobieństwa: Oba terminy odnoszą się do obszaru prywatności i bliskich relacji. Obydwa dotyczą głównie relacji osobistych i emocjonalnych, gdzie zaufanie i bliskość są kluczowe.

Różnice: Sfera intymna obejmuje szerszy zakres, w tym emocjonalne i fizyczne granice w relacjach z innymi, które mogą nie być związane z aktywnością seksualną. Życie intymne koncentruje się głównie na aktywności seksualnej i fizycznej bliskości.

#### **Sfera intymna vs. sfera prywatna**

Podobieństwa: Obie odnoszą się do przestrzeni osobistej, której nie chcemy udostępniać innym. Obydwa pojęcia obejmują aspekty prywatności i ochrony osobistych granic.

Różnice: Sfera intymna skupia się na bliskości emocjonalnej i fizycznej w relacjach z innymi. Sfera prywatna jest szerszym pojęciem, które dotyczy wszelkich osobistych spraw, w tym prywatnych myśli, przestrzeni, działań i informacji.

#### **Sfera prywatna vs. życie prywatne**

Podobieństwa: Obydwa pojęcia odnoszą się do obszaru, który dotyczy osobistych spraw i nie jest udostępniany publicznie. Dotyczą granic, które chronią nas przed wglądem z zewnątrz.

Różnice: Sfera prywatna koncentruje się na przestrzeni osobistej, ochronie przed ingerencją z zewnątrz. Życie prywatne obejmuje aktywności i doświadczenia jednostki, które są związane z codziennym życiem, niekoniecznie dotyczącymi relacji osobistych.

Respondenci zauważali, iż wymieniane leksemy są nazwami ważnych wartości, które wymagają nie tylko ochrony prawnej, ale także troski zarówno konkretnej osoby, jak i większej lub mniejszej społeczności, w której dana jednostka funkcjonuje, by nikt nie przekraczał granic etycznych i obyczajowych wyznaczanych przez prywatność, intymność i seksualność:

Sfery prywatne, seksualność i intymność człowieka bezwzględnie powinny pozostać kwestiami, którymi dany człowiek dzieli się z otoczeniem dopiero wtedy, gdy jest na to gotowy, a także czuje, że w danym stopniu pozytywnie wpłynie to na niego samego oraz jego dalsze życie. Niewątpliwie każdego z nas należy wspierać w podejmowaniu takich decyzji, a niekiedy chronić przed różnorodnymi niebezpieczeństwami związanymi z nieprzychylnym odbiorem tej informacji osobistej przez społeczeństwo.

#### 4.4. *PRYWATNOŚĆ* I JEJ OBRAZ NA PODSTAWIE ANKIET STUDENCKICH

Analiza części ankiety dotycząca *prywatności* pozwala wyodrębnić kilka profili składających się na definiowane pojęcie. Większość wypowiedzi studenckich ukazywała *prywatność* za pomocą kontrastu względem tego, co instytucjonalne, publiczne, dostępne dla wielu osób (por. Kossowska, 2013, s. 11–12). Respondenci akcentowali w swoich objaśnieniach niepubliczność, ograniczenie dostępu do tego, co jest określane jako *prywatność*, *prywatne* tylko do jednej osoby lub niewielkiej grupy osób, z którymi dana jednostka pozostaje w bliskich, zażyłych relacjach. Znaczenia te są ukazane w poniższych przykładach:

Coś co jest zarezerwowane dla jednej osoby lub bardzo wąskiego grona osób, coś niepodlegającego instytucji publicznej.

Prywatność rozumiem jako coś osobistego, własnego, niepublicznego.

Prywatność jest czymś, co chcę zachować jedynie dla siebie i swoich najbliższych, ale jednocześnie nie ma takiego mocnego nacechowania emocjonalnego jak intymność.

Jako coś osobistego, czym ktoś nie chce się dzielić, bo dotyczy jego życia osobistego. Jest to coś, co zachowuje się dla siebie, przestrzeń życia.

To sfera życia ograniczona z określonych względów i pobudek, stanowiąca antonim publicznej sfery życia ludzkiego.

Pojęcie prywatność definiuję jako tę część życia człowieka, gdzie społeczeństwo, opinia publiczna nie ma wglądu.

Można zauważyć, że nierzadko w proponowanych objaśnieniach pojawiają się sensy wskazujące na obecność dwóch innych profili. Jednym z nich jest niedostępność, tajemniczość i swego rodzaju poufność tego, co określane jest *prywatnością* lub *sferą prywatną* („Zachowanie czegoś dla siebie, wyłącznie moje”, „Coś co być może chce ukryć przed światem”).

Rozumiem prywatność jako strefę komfortu psychicznego, jak i pewną tajemnicę, którą dana osoba pragnie zachować dla siebie bądź podzielić się z inną osobą, z którą ma bliską więź i czuje zaufanie.

Historia chorób, ale preferencje polityczne też mogą być prywatne. Adres może być prywatny, wiek i nasze dane. Ochronę wrażliwych elementów charakterologicznych, kulturowych i społecznych.

W większości objaśnień eksponowaniu tajemniczości oraz niedostępności informacji na temat życia danej jednostki towarzyszy postrzeganie prywatności jako czegoś, co ma związek wyłącznie z jedną konkretną osobą, a także ze

szczerością wobec siebie, z prawdziwością, uczciwością. Zdecydowanie rzadziej respondenci wskazują na fakt, że to, co jest prywatne, niejako rozszerza się i obejmuje też osoby bliskie, wybrane, pozostające z nimi w pozytywnych relacjach emocjonalnych, takie, którym ufają. Na drugim biegunie są sytuowani pozbawieni tego prawa, przywileju, nie będący w bliskich stosunkach, określani jako *osoby trzecie, obcy*.

Kolejnym profilem współwystępującym z rozumieniem prywatności jako tego, co niepubliczne, zarezerwowane dla jednostki i osób jej bliskich, jest przestrzeń, określana za pomocą mniej lub bardziej konkretnych nazw przestrzeni fizycznych (*teren, dom, mieszkanie, pokój, miejsce zamieszkania, miejsce znajome, schronienie*) lub psychoemocjonalnych (*osobiste uczucia i myśli, moje decyzje, strefa komfortu, bycie samemu ze sobą, życie rodzinne/uczuciowe/intymne*) lub też pośrednio wskazywana za pomocą rzeczownika *granice*, często z określeniem przymiotnikowym *własny/a/e*. A zatem *prywatność* to nie tylko:

[...] dbanie o własne granice w relacjach międzyludzkich.

Prywatność to osobista strefa komfortu, która daje poczucie bezpieczeństwa.

Prywatność to moja przestrzeń, do której nie ma prawa wejść żadna obca osoba.

To określenie mojego prawa do własności indywidualności oraz własnej przestrzeni egzystencjalnej zarówno fizycznej, jak i psychicznej.

Przestrzeń na realizowanie siebie, swoich zainteresowań, obowiązków itp.

Sfera, w której tylko ja wyznaczam granice.

Miejsce lub sfera znajoma tylko jednej osobie, nienaruszona przez inną jednostkę.

Prywatność rozumiem jako moją bezpieczną strefę, kamizelkę kuloodporną, która w najgorszym przypadku ochroni mnie przed społeczeństwem.

Sfera, w której nikt nam nie przeszkadza. Tu możemy być, jacy chcemy, wszystko dzieje się na naszych zasadach. Nikt nie powinien ingerować w ten obszar wbrew naszej woli.

Prywatność jako sfera bezpieczna, która jest wykreowana przez daną osobę i zarazem służy jako swobodne „gniazdo”.

Prywatność odnosi się do osobistego obszaru. Jest przeciwieństwem obszaru publicznego. Jest bardziej ogólnym pojęciem w odniesieniu do intymności.

Jest przeciwieństwem obszaru, w którym spotykamy się z innymi ludźmi.

Jako bezpieczną przestrzeń, w której jestem sam ze sobą.

Prywatność to coś, co dotyczy tylko nas samych, jakaś przestrzeń naszego życia, do której nie dopuszczamy innych ludzi.

W opozycji do tych czasoprzestrzennych określeń prywatnych pojawia się przestrzeń publiczna związana najczęściej z życiem zawodowym albo internetem i komunikacją za pomocą różnych aplikacji. Niezwykle interesująca jest obecność w studenckich definicjach pojęć wskazujących na bezpieczeństwo („bezpieczna przestrzeń”, „daje poczucie bezpieczeństwa”), komfort psychiczny i fizyczny („osobista strefa komfortu”), spokój („strefa, w której nikt nam nie przeszkadza”), a także swego rodzaju odosobnienie („nienaruszalna przez inną jednostkę”). Tylko tak wydzielona, wyodrębniona za pomocą stawianych przez jednostkę granic, przestrzeń prywatności pozwala jej „realizować siebie”, chroni (jest jak „kamizelka kuloodporna” czy „gniazdo”). Co warto podkreślić, zastosowane przez dwie osoby metaforyczne określenia prywatności za pomocą nazw *kamizelka kuloodporna* i *gniazdo* pokazują silne skorelowanie pojęcia *prywatności* z koniecznością obrony tej przestrzeni, ukrycia przed światem zewnętrznym, oddzielenia od niego. Konotacje słowa *gniazdo* są pozytywne, gdyż w porządku wertykalnym mieści się ono wysoko, jest przestrzenią bezpieczną, domem, w którym dzieci znajdują się pod troskliwą opieką rodziców, schronieniem, kryjówką przed innymi, obcymi osobami czy zdarzeniami. Natomiast kamizelkę można uznać za metonimię tej bezpiecznej przestrzeni albo atrybut strażnika. Nieprzypadkowo zatem w definicjach studenckich niejednokrotnie pojawia się słowo *prawo*.

Prawo do: pozostawiania samemu, możliwości zajmowania się własnymi potrzebami, możliwości posiadania rzeczy na wyłączność.

To określenie mojego prawa do własności indywidualności oraz własnej przestrzeni egzystencjalnej zarówno fizycznej, jak i psychicznej.

To prawo na spokój lub wolność.

Prawo człowieka do życia ze sferami życia, którymi nie chcemy się dzielić.

Wyraz *prawo* pojawia się najczęściej jako jedno z pierwszych słów objaśnienia, co może wskazywać na łączenie prywatności z prawami człowieka zapisanymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ (1948). Artykuł 12 gwarantuje prawo jednostki do nietykalności, prywatności, rodziny, mieszkania i korespondencji. Można zatem sądzić, że w definicjach prywatności uwidacznia się świadomość na temat praw człowieka zapewnianych każdemu na podstawie prawa międzynarodowego. Respondenci piszą, że w ramach prywatności cenią swoje prawo do następujących wartości: autonomii, wolności, samostanowienia, niezależności, spokoju, prawo do własnej przestrzeni, do czasu, do poszanowania granic.

Jednym z najciekawszych profili, które można wyróżnić w sposobach definiowania *prywatności*, jest ukazywanie jej w odniesieniu do tego, co jej podlega, nad czym ma władzę, a przede wszystkim co przynależy do jednostki, jest jej własnością, która rozumiana jest materialnie – jako coś, co należy do kogoś, co ktoś ma na własność i czego nie udostępnia innym, obcym osobom. Widać tu nakładanie się na siebie kilku wcześniej omówionych profili – to, co własne, nasze, jest zarazem niepubliczne i niedostępne dla innych, objęte tajemnicą, poufne, może być też postrzegane jako przestrzeń, w obrębie której mamy prawo do bycia sobą.

Prywatność rozumiem jako coś skierowane tylko dla mnie, należące do mnie.

Jako sferę aktywności i np. rzeczy, które należą tylko do nas, nikt nie ma do nich dostępu.

Prywatność, czyli coś mojego, własnego, niedostępne dla innych.

Prywatność to sfera, która należy tylko i wyłącznie do 1 osoby, właściciela, to prawo do bycia z sobą i swoimi sprawami, tajemnicami, problemami. Nikt bez przyzwolenia właściciela nie ma prawa włączyć się, nadużywać czyjeś prywatności.

Na uwagę w obrębie tego profilu zasługuje wypowiedź, w której student zauważa, że *prywatność* profilowana za pomocą pojęć *posiadania*, *własności* i *przynależności* może być kojarzona ze swego rodzaju prestiżem, dostępnym tylko dla osób zamożnych, które stać na takie udogodnienia, jak prywatna opieka lekarska:

Prywatność jest związane ze spokojem, brakiem ingerencji w sprawy np. innych ludzi, każdy żyje według własnych zasad, może też być związane z prestiżem, z czymś, co nie każdy może sobie na to pozwolić, np. lekarz prywatny, za którego się płaci.

W tym użyciu *prywatność* traci swoje znaczenie prawa gwarantowanego każdemu, stając się luksusem dostępnym dla nielicznych (por. Kosowska 2013, s. 12). Jak wskazują respondenci, może nim być np. dom, laptop, prywatny kucharz, szofer, samolot. Znamienne jest też zrównanie dóbr materialnych z osobami świadczącymi usługi, czyli lekarza, prawnika, kierowcy czy kucharza, pozostających do dyspozycji danej osoby.

Przykłady użycia podawane przez ankietowanych potwierdzają obecność opisanych powyżej profili, pozwalają jednak zauważyć jeszcze jedną cechę – postrzeganie *prywatności* jako wartości pozytywnej, czegoś, co jest cenne, ważne dla nadawcy:

Cenię sobie prywatność, dlatego nie dzielę się szczegółami dotyczącymi mojego życia z wieloma osobami.

Cenię sobie moją prywatność.

Bardzo szanuje swoją prywatność.

Prywatność jest w życiu najważniejsza.

Cenię sobie prywatność innych ludzi.

Dodatkowo nierzadko występują kolokacje wskazujące na konieczność *ochrony prywatności, dbania o własną prywatność, szanowania prywatności swojej i innych, a także zachowywania bądź nienaruszania (czyjejś) prywatności*: „Dbam o swoją prywatność w mediach społecznościowych. Nie publikuję zdjęć, więc nie prowokuję ludzi do zaglądania w moje życie”.

#### 4.5. STUDENCKIE ROZUMIENIE INTYMNOŚCI

Pojęcie *intymność* jest przez ankietowanych studentów definiowane często za pomocą odwołań do *prywatności* i wybranych sposobów profilowania tego pojęcia. Analiza wypowiedzi respondentów pokazuje, że mimo iż to *intymność* była usytuowana na początku kwestionariusza ankiety, studenci wśród jej cech wskazywali następujące kategorie – *prywatny, właściwy danej osobie, osobisty, niedostępny dla innych/obcych*, dążący do tego, by *być sam ze sobą*. Nierzadko współwystępuje ona z *bliskością*, która konotacyjnie wskazuje na odniesienie tego pojęcia do relacji łączącej ludzi, postrzeganych jako bycie *z osobą bliską, współodczuwającą*. W wypadku *prywatności* jeśli bliscy byli jakoś identyfikowani, to najczęściej określano ich mianem *rodzina, matka, przyjaciele*, natomiast w definicjach *intymności* pojawiają się *kochanek, pokochany*.

Intymność jest dla mnie czymś bardzo prywatnym, czymś czym człowiek nie chce dzielić się z innymi bądź czyni to jedynie z wybranymi osobami. Jest silnie związana z emocjonalnością.

Coś, co nie pokazuje się wszystkim; może to być część mnie, do której mają dostęp tylko najbliższe osoby.

Prywatność (zastrzona). Sfera życia zarezerwowana tylko dla mnie i najbliższych za mą zgodą.

Coś bardzo osobistego, dostępne tylko dla najbliższych osób.

Prywatna sfera ciała i duszy człowieka.

Intymność kojarzy się z bliskością. Jeśli coś jest intymne, to jest bardzo prywatne.

Coś osobistego, może to być również jakiś temat rozmowy, coś z czym nie chcemy się dzielić z każdym.

Intymność – sfera bardziej niż prywatna, bo prywatność jest zbyt formalna. Natomiast intymność jest bliższa, bardziej czuła, bardziej osobista.

Profiłem często wyróżnianym przez respondentów jest to, że *intymność* pojawia się wtedy, gdy obecna jest więź (najczęściej emocjonalna, choć także fizyczna) między osobami, której budulcem są takie wartości, jak zaufanie, zrozumienie, akceptacja, szczerość, bezpieczeństwo, czułość i miłość.

Intymność to dla mnie emocjonalna bliskość między ludźmi. Jest oparta na zaufaniu i szczerości.

Rozumiem intymność jak bliskość z partnerem, nawiązanie zarówno więzi emocjonalnej i fizycznej.

Intymność to bliskość i współdzielenie przestrzeni czy sfer – fizycznych lub emocjonalnych, niedostępnych dla szerokiego grona czy osób trzecich.

Intymność to więź trwająca między ludźmi, która trwa przy obecności zaufania, akceptacji i zrozumienia.

Pojęcie intymności dla mnie odnosi się do sfery prywatnej, kwestii bliskości i czułości. To pewna zażyłość, umiejętność wchodzić w głęboką relację.

To pozytywne uczucia, które wywołują bliskość i zależność wzajemną.

To relacja z drugą osobą, która pozostaje prywatną sprawą pomiędzy tymi osobami.

Bliskość emocjonalna z drugim człowiekiem.

Głębokie, emocjonalne zbliżenie dwóch lub więcej osób.

Ufny i bliski kontakt z drugą osobą.

Intymność to bliskość nie tylko fizyczna ale przede wszystkim emocjonalna oraz zaufanie.

Intymność dotyczy bliskości, ale nie tylko względem dwojga zakochanych, lecz także ogólnie, dotyczy spraw bardzo osobistych.

Jako pewien etap relacji osiągalny przez długoletnie poznanie.

Głęboka relacja z drugą osobą.

Szczególny rodzaj bliskości połączony z poczuciem bezpieczeństwa i głębokiego zaufania.

Prywatność, delikatność. Intymność to dla mnie największy wymiar osobistej wrażliwości. Sfera, która przez to, że pozwala na odkrycie naszych najgłębszych i najdalszych myśli; jest wstydliva i trudna do podzielenia się z osobami, z którymi nie utrzymujemy bliskich relacji.

Współwystępowanie pozytywnych wartości nierzadko określanych za pomocą przydawek *głęboki, silny, duży, bardzo duży, wyjątkowy, najbliższy* oraz *emocjonalny* są cechą różnicującą *prywatność* i *intymność*. Pokazują, że w świadomości przyszłych filologów oba pojęcia zdecydowanie różnią się rodzajem relacji międzyludzkiej, jej jakością (intensywnością i głębokością).

Interesujące są wypowiedzi, w których respondenci starają się określić relację między *prywatnością* a *intymnością*, wskazując, że *intymność* jest wyższym stopniem *prywatności*, co jest widoczne w sformułowaniach zawierających intensyfikację: *to jest bardzo prywatne, jest czymś bardzo prywatnym; prywatność (zaostrzona)*. To swoiste stopniowanie prywatności wiąże się też z dostrzeżeniem jeszcze jednego wspólnego wymiaru jej kategoryzowania – *intymność* jest bowiem postrzegana także jako coś, co jest *schowane, znajduje się głęboko, wewnątrz*, dzięki czemu respondenci wyodrębniają drugi sposób profilowania bliski prywatności – poufność, sekretność, traktowanie tego, co intymne, jako tajemnicy bądź sekretu. Częściowo zmieniła się też przestrzeń, w której doświadczają się intymności, ponieważ obok występujących w wyjaśnieniach dotyczących prywatności *domu, mieszkania, pokoju* w wypowiedziach respondentów pojawiają się *sypialnia* i *coś za kotarą ukryte*, czyli miejsca niedostępne dla wszystkich, związane z pewną tajemniczością:

To pojęcie kojarzę ze skrytością, czymś schowanym, znajdującym się „głęboko”/wewnątrz. Intymność wiąże się też z bliskością (aby odkryć to, co jest schowane, potrzeba bliskości).

Intymność to pewnego rodzaju tajemniczość, coś zachowywane w sekrecie, wymaga zaufania, często odbywające się pomiędzy dwójką ludzi.

W wypowiedziach respondentów *intymność* koreluje z pojęciem *wstydu*, czyli skrępowania wynikającego ze społecznego postrzegania intymności jako swego rodzaju obszaru tabu, przestrzeni, której nie należy obnażać publicznie, z granicami wyznaczanymi przez człowieka. Ta przestrzenna kategoryzacja – właściwa także *prywatności* – pozwala profilować ją przez odniesienie do obszaru o wyznaczonych granicach, odgradzających intymne *ja* od tego, co za tą linią demarkacyjną, która może dotyczyć zarówno aspektów fizycznych, jak również psychicznych i kulturowych, ponieważ ma oddzielać od tego, co obce, zakłócające poczucie bezpieczeństwa:

Intymność rozumiem nie tylko w kontekście seksualności, ale przede wszystkim bezpiecznej strefy, którą mogę podzielić się z wyjątkowymi osobami.

Intymność to bliskość, to sfera, do której nikogo nie wpuszczamy, bądź jest to bardzo wąskie grono osób. To sfera, która dotyka naszych najwrażliwszych części. Intymność bywa często utożsamiana z seksualnością.

Prywatność, sfera przeznaczona tylko dla nas/ dla nas i dla najbliższej osoby.

Według mnie intymność odnosi się do mojego osobistego obszaru ciała, rozumu i duszy, do którego nie każdy ma dostęp. Jest to obszar, do którego wpuszczam, w różnym stopniu, osoby bliskie.

Intymność to granica, której nikt nie może przekraczać bez pozwolenia osoby stawiającej granicę.

Intymność rozumiem jako zakres do którego nie wszyscy ludzie mają dostęp. Coś ograniczonego, dostępne tylko dla mnie i najbliższych mi osób.

Intymność jest sferą w odczuciu każdego człowieka, do której dopuszczają tylko osoby, którym ufają, kochają i czują się przy nich bezpiecznie.

Intymność jest czasem i strefą. Intymność jako czas jest przestrzenią, w której następuje bezwzględne obnażenie się przed sobą czy drugą osobą. Intymność jako strefa jest przestrzenią bezpieczną, w której może nastąpić wskazywane wyżej obnażenie.

Intymność to prywatna, osobista sfera, przestrzeń każdego człowieka, należąca do jego samego dotycząca rzeczy, które nie są na ogół jawne innym ludziom. Zazwyczaj rozumiemy tą sferę w kontekście spraw romantyczno-seksualnych, dotyczących cielesności, ale też takich, które coś obnażają.

Intymność ma dla mnie charakter bardzo zakłócalny, gdyż na intymność (i dołączenie do niej) powinna być wyrażona zgoda.

Część wypowiedzi ankietowanych podkreśla, że obszar określany jako intymny może być rozumiany jako sfera cielesna i duchowa (*obszar ciała, rozumu i duszy, strefy komfortu*). Mimo tego wymiar seksualny *intymności*, łączony z miłością erotyczną, wyraźnie określa sposób profilowania omawianego pojęcia. Obok niego pojawiają się także wskazania dotyczące higieny, dojrzewania i kwestii medycznych ściśle związanych z seksualnością człowieka. Najczęściej respondenci zaznaczają, że ten rodzaj kategoryzacji nie jest jedyny, co więcej – nie jest obligatoryjnym składnikiem znaczenia *intymności*:

Sprawa lub sytuacja o charakterze bardzo prywatnym, osobistym lub o charakterze erotycznym, miłosnym.

Może on wiązać z seksualnością ale nie musi. Jest ona według mnie tylko częścią intymności.

Intymność to sfera prywatna, związana z ciałem człowieka, jego seksualnością i tym wszystkim, co zachowuje jedynie dla siebie lub wybranego bliskiego grona.

Intymność to prywatna sfera w relacji dwojga ludzi. Związana ze sferą seksualną. Najczęściej określa się nią napięcie emocjonalne lub atmosferę spotkania.

Intymność to moje ciało, najszybsze pragnienia, moja prywatna sfera.

Intymność to bliskość o charakterze erotycznym.

Intymność to pojęcie związane z prywatnością. Zachowania, które dzieli się z najbliższymi. Może być to powiązane z seksualnością, ale intymne mogą być też wiersze pisane do szuflady, w których się odkrywamy. Intymność to nagość zarówno fizyczna, ale też ta jeśli chodzi o szczerość wobec emocji, których doświadczamy.

Można zatem sądzić, że wykorzystywanie wyrażen typu *sfera intymna* czy *sprawa intymna* w dyskursie publicznym zamiast bezpośredniego wskazania na seksualność i zachowania erotyczne może być uznane za sposób eufemizacji, która potwierdza, że omawiane pojęcie *intymności* nie ma obecnie ograniczenia stylistycznego, zatem nie uzasadnia użycia kwalifikatora *książkowy* obecnego w wielu definicjach słownikowych.

#### 4.6. SPOSOBY DEFINIOWANIA SEKSUALNOŚCI W WYPOWIEDZIACH STUDENCKICH

Przyjrzenie się uwagom i komentarzom do ankiety pozwala stwierdzić, że jednym z istotniejszych sposobów profilowania *seksualności* jest cielesność i fizyczność człowieka, wynikająca z naturalnej, podstawowej psychofizycznej potrzeby człowieka, która jest uświadamiana sobie i akceptowana (por. Giddens, 2006, s. 27). Warto zauważyć, że studenckie sposoby definiowania nie akcentują różnic płciowych czy też prymatu jednej z nich, choć w pojedynczych wypowiedziach *seksualność* jest wyjaśniana za pomocą pojęcia *kobiecość*:

Seksualność moim zdaniem odnosi się do fizyczności oraz cielesności.

Jest to obszar życia człowieka związany z cielesnością, relacjami i seksem.

Seksualność to wewnętrzne poczucie i świadomość własnej erotyczności, kobiecości.

Rozumiem to jako akceptację własnego ciała, jego zrozumienie, znalezienie w sobie dobrych cech i jako pewność siebie.

Seksualność obejmuje sferę relacji fizycznych, cielesnych z drugim człowiekiem, a także relacji każdego z samym sobą – akceptacji własnej cielesności.

Wrodzona, naturalna funkcja organizmu.

Wyraźnie przedstawiona w zebranych materiale jest także akceptacja własnej cielesności. Ta pozytywna postawa – aprobata własnego ciała i wyglądu jest rysem charakterystycznym, odróżniającym dane słownikowe od sposobu postrzegania

seksualności przez badaną grupę studencką. W swoich wypowiedziach respondenci wskazują, że seksualność, a także powiązana z nią cielesność stanowią naturalną składową ludzkiego życia, nierozłączny pierwiastek budujący osobę i wpływający na jej samoakceptację, na pewność siebie, a w związku z tym atrakcyjność dla innych, z którymi wchodzi się w bliskie związki.

Drugim, niezwykle istotnym sposobem profilowania *seksualności* jest ukazywanie jej w kategoriach relacji, czy też zachowań, o charakterze erotycznym, które dotyczą przede wszystkim osób.

Zbliżenie z drugą osobą lub erotyczny obraz czegoś lub kogoś, może to również oznaczać atrakcyjność osoby.

Seksualność to zachowania i cechy związane ze sferą erotyczną.

Sfera relacji międzyludzkich związana z erotyką.

Jest to pewien element bliskiej relacji dwóch osób.

Seksualność związana jest z naszymi uczuciami i pragnieniami, a także z zachowaniami intymnymi i relacjami płciowymi.

Jest to przede wszystkim wielowymiarowe pojęcie. Dla mnie seksualność dotyczy wszystkiego, co jest związane z zachowaniami seksualnymi, płcią.

Kontakty intymne.

Seksualność odnosi się do obszaru związanego z płciowością i wynikającym z niej stosunkiem seksualnym.

Seksualność to sfera życia człowieka związana z seksem oraz cielesnością. Dotyczy zarówno aktów miłosnych, jak i obecności płciowości w naszym życiu.

Seksualność – zbliżenie podszyte pożądaniem.

Seksualność dla mnie to naturalna potrzeba bliskości na poziomie seksualnym.

Definicje studenckie określają te zachowania za pomocą jednostek pochodzących ze stylu oficjalnego – *zachowania, kontakty intymne, zbliżenie, bliskość na poziomie seksualnym, sfera erotyczna/relacja, współżycie*. Nazwa *seks* pojawia się jedynie incydentalnie. Można zauważyć tendencję do pomijania tego leksemu, co może być spowodowane koniecznością unikania form wyrazowych pochodzących od słowa *seks* w przestrzeni mediów społecznościowych.

Na uwagę zasługuje bardzo często eksponowane znaczenie związane z określaniem preferencji seksualnych jednostki, orientacji seksualnej czy też tożsamości

płciowej. W tym miejscu należy podkreślić, że w wypowiedziach ankietowanych identyfikacja ta odwołuje się nie tylko do cech fizycznych, ale także psychologicznych, np.:

Seksualność rozumiem jako upodobanie seksualne danej jednostki, jak i samą aparycję zewnętrzną.

Poczucie siebie i swoich zainteresowań jeśli chodzi o relacje.

Seksualność to sfera psychofizyczna definiująca tożsamość danej osoby. Seksualnością są też kwestie związane ze stosunkiem płciowym.

To pojęcie określające moje potrzeby i odczucia oraz upodobania związane ze stosowaniem płciowym.

Tożsamość płciowa, zrozumienie siebie – swojego ciała.

Seksualność związana jest z popędem i pożądaniem fizycznym. Również może dotyczyć tożsamości płciowej.

Seksualność obejmuje seksualność anatomiczną, ale też nasze upodobania, psychologiczny wymiar; każdy ma własną seksualność, nie da się jej narzucić.

Sfera życia ludzkiego dotycząca relacji, identyfikacji, tożsamości i stosunków związanych z tym, jak odczuwa się siebie w ramach konstruktów płciowych (lub poza nimi!), jak chce się budować relacje wchodzące na tę sferę.

Seksualność to w zasadzie konstrukt społeczny mający na celu określenie, a czasem nawet dookreślenie jednostki oraz tego, z kim zainteresowana byłaby aktem płciowym. Często błędnie kojarzona z romantycznością.

Seksualność to nasze odczucia i przekonania względem płci swojej i innych oraz emocjonalnością z nią związanych.

Warto w tym miejscu zauważyć, że obecny w studenckich wypowiedziach wyraźny element identyfikacji płciowej nie jest ograniczony do binarnego postrzegania płci, lecz – jak pisze jeden z respondentów – tożsamość związana z seksualnością może być wskazywana „w ramach konstruktów płciowych (lub poza nimi!)”. Ten wyraźnie zaznaczający się profil *seksualności* jako sposobu budowania tożsamości płciowej, jak i budowania bliskich relacji z drugą osobą najprawdopodobniej wpływa na to, że w świadomości badanych i podawanych przez nich przykładach użycia słowa *seksualność* praktycznie są nieobecne konotacje negatywne, tak często pojawiające się w hasłach słownikowych<sup>6</sup>.

---

<sup>6</sup> Warto zauważyć, że ustalenia Małgorzaty Karwatowskiej (2010) – dotyczące sposobu rozumienia i waloryzowania pojęcia *seks* w wypowiedziach młodzieży szkół średnich z Lublina – kontrastują z prezentowanymi w artykule analizami wypowiedzi studenckich, co jednak należy wiązać nie tylko

Przedstawiane definicje nie zawierają leksyki konotującej pejoratywne znaczenia, natomiast wśród przykładów użycia jedynie trzy osoby podały kolokacje: *seksualne wykorzystanie*, *seksualna przemoc* oraz *seksualne przestępstwo*. Należy podkreślić, że prócz nich ci respondenci wskazywali połączenia neutralne aksjologicznie, np. *seksualna edukacja*, *partner/ka seksualny/a*, *sfera seksualna*, *popęd seksualny* oraz *potrzeba seksualna*. Można zatem zauważyć, że pojęcie *seksualności* w świadomości i języku badanych studentów filologii polskiej UAM nie ma tak silnie eksponowanego profilu związanego z pozanormatywnymi, społecznie nieakceptowanymi zachowaniami (por. Rejter, 2014, s. 53). Obserwacja ta najmocniej różnicuje obraz seksualności zawarty w materiale słownikowym i ten odczytany z wypowiedzi ankietowych. Warto zwrócić uwagę również na łączenie seksualności nie tylko z cielesnością, lecz także emocjonalnością i wymiarem psychologicznym życia ludzkiego, czego potwierdzeniem może być obecny w obrębie konceptualizacji tego pojęcia profil relacji międzyludzkiej, związany z bliskością.

##### 5. INTYMNOŚĆ, PRYWATNOŚĆ, SEKSUALNOŚĆ – W POSZUKIWANIU PODOBIENSTW I RÓŻNIC

W otrzymanym w ramach ankiet materiale źródłowym interesujące okazały się wyniki list wyrazów synonimicznych względem trzech analizowanych pojęć. By zaobserwować podobieństwa i różnice, wyniki przedstawiono w postaci tabeli, w której zostały wyróżnione pismem pogrubionym określenia synonimiczne powtarzające się w ramach wszystkich pojęć. Kolorem niebieskim natomiast zostały zaznaczone te jednostki, które są obecne przy *intymności* i *seksualności*, a na zielono oznaczono synonimy charakteryzujące *prywatność* i *seksualność*. Obrazują one także opisane powyżej obszary znaczeniowe i miejsca wspólne dla analizowanych pojęć. Zestawienie to jednoznacznie pokazuje, że semantycznymi elementami wspólnymi są, oprócz wymienianych jako bliskoznaczniki *intymność* i *prywatność*, także jednostki określające relację – *bliskość*, *zaufanie* oraz emocjonalność osoby – *wrażliwość*. Najwięcej cech wspólnych mają ze sobą pojęcia *prywatności* oraz *intymności*, tzn. respondenci widzą ich korelację w ramach następujących jednostek synonimicznych, wskazujących określone konteksty ich występowania: *bezpieczeństwo*, *dyskrecja*, *indywidualność*,

---

z różnicą wiekową między badanymi grupami, lecz przede wszystkim z czasem prowadzenia badań. Różni je bowiem 15 lat, a – jak wskazują psychologowie analizujący zachowania współczesnej młodzieży z pokolenia Z – ich stosunek do seksu po okresie pandemii uległ zmianie (Haak, 2023).

*personalność, własność, kameralność, niedostępność, poufność, skrytość, tajemnica*. Odpowiadają one wyróżnianym w obrębie analiz profilom. Wspólne pola semantyczne dla *intymności* i *seksualności* potwierdzają obserwację związaną z ich stosowaniem w przestrzeni publicznej – *intymność* może funkcjonować jako bardziej oficjalny synonim względem *seksualności*, zawierającej w swej budowie tabuizowany morfem rdzenny *seks-*. Najmniej miejsc wspólnych mają pojęcia *seksualność* oraz *prywatność*. Ankietowani widzą ich zbieżność znaczeniową na polu następujących jednostek: *erotyczność, fizjologia, miłość, relacja, sensualność, zbliżenie, zmysłowość*. Wskazują one jednoznacznie na tabuizowane sfery cielesności – związane z fizjologią oraz życiem erotycznym jednostki, dotyczącym zarówno atrakcyjności wyglądu ciała ludzkiego, jak i relacji erotycznych między dwiema osobami.

Tabela 1. Zestawienie określeń synonimicznych podawanych przez osoby ankietowane

| intymność                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | prywatność                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | seksualność                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| bezpieczna przestrzeń,<br>poczucie bezpieczeństwa<br>bliskość, bliski<br>cielesność<br>ciepło<br>czułość<br>delikatność<br>dogłębność<br>dyskrecja<br>emocjonalność<br>erotyczność<br>fizjologia<br>indywidualność<br>intymność<br>kameralność<br>kocham cię<br>miłość<br>namiętność<br>nastrojowość<br>niedostępne dla ogółu<br>(miejsce)<br>obnażenie<br>ogień<br>otwarcie się na kogoś<br>osobistość, coś osobistego<br>personalność<br>pewność<br>poufność<br>prywatność, coś prywatnego | autonomia, autonomiczność<br>anonimowość<br>bezpieczeństwo<br>bliskość<br>domowość<br>dyskrecja<br>indywidualizm<br>indywidualność<br>intymność, sfera intymna<br>kameralność<br>komfort<br>legalność<br>mój, moje<br>niepubliczny<br>niedostępność,<br>coś niedostępnego<br>nieformalność<br>niejawność<br>nienaruszalność<br>nieprzystępność<br>niepubliczność,<br>niepubliczne<br>niezależność<br>nieosiągalność<br>ochrona<br>odrębność<br>odosobnienie<br>osobność | artyzm<br>bliskość, bliskość fizyczna<br>cielesność<br>erotyczność<br>erotyka<br>erotyzm<br>figlarność<br>fizjologia<br>fizyczność<br>identyfikacja seksualna<br>intymność, sfery/a intymne/a<br>intymność fizyczna<br>kokieteryjność<br>miłość, uprawianie miłości<br>obcowanie płciowe<br>orientacja<br>otwartość<br>płciowość<br>pociąg, pociąg płciowy, pociąg seksualny<br>ponętność<br>popęd<br>poświęcenie<br>pożądliwość, pożądanie<br>pragnienie<br>preferencja, preferencje seksualne<br>prywatność<br>relacja |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| przyjaźń<br>relacja<br>seksualność<br>sensualność, sensualny<br>sfera osobista<br><b>sfera prywatna</b><br>skrytość, coś skrytego, skrycie<br>subtelność<br>sztuka<br>tajemnica<br>uczucie<br>więź<br>własność<br>wrażliwość, wrażliwe serce<br>zaufanie<br>zażyłość<br>zbliżenie<br>zmysłowość | osobistość, osobisty, sprawy<br>osobiste, przestrzeń<br>osobista, życie osobiste<br>personalizacja<br>poufność, poufny<br><b>sfera prywatna</b><br>przestrzeń<br>przynależność<br>rodzinność<br>(dobra) samotność<br>sekret, sekretność<br>separacja<br>skrytość<br><b>sfera zaufania</b><br>spokój<br>swoboda<br>tajemnica, tajemniczość<br>tajność<br>ufność<br>ukrycie<br>własność, własne,<br>osobista własność<br>wolna wola, wolność<br>wrażliwość, wrażliwe<br>wyłączność<br>zablokowane | romantyczność<br>seks<br>seksualizm<br>sensualność<br>stosunek, stosunek płciowy<br>tożsamość płciowa<br><b>wrażliwość</b><br>współżycie,<br>współżycie seksualne<br><b>zaufanie</b><br>zbliżenie<br>zmysłowość<br>znajomość swojego ciała<br>zrozumienie<br>życie intymne<br>życie seksualne |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Źródło: opracowanie własne.

\*

*Intymność – prywatność – seksualność* to jednostki systemu współczesnej polszczyzny tworzące triadę pojęć obecnych w różnych dyskursach, m.in. politycznym, naukowym i prywatnym. Sposób ich definiowania w słownikach języka polskiego na przestrzeni lat ulega modyfikacjom pod wpływem przemian społeczno-obyczajowych, ale jest spójny. Rozumienie pojęć *intymność*, *prywatność* i *seksualność* przez studentów filologii polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu wskazuje na złożoność zjawisk nazywanych za pomocą tych leksemów, a także na przesunięcia semantyczno-dyskursywne, jakie się dokonały w dyskursie prywatnym. Na sposób definiowania tytułowej *intymności* niewątpliwie mają wpływ emotywno-aksjologiczne uwarunkowania kontekstowe, a kreowana wizja świata oparta jest na wartościach. Obok *intymności*, *prywatności* i *seksualności* wymienić należy m.in.: *wolność*, *bliskość*, *bezpieczeństwo*, *szczerłość*,

*zaufanie, miłość*, przy czym wydaje się, że nie są one tak silnie eksponowane w dyskusjach o seksualizacji, gender i edukacji zdrowotnej.

#### BIBLIOGRAFIA

##### SŁOWNIKI WRAZ ZE STOSOWANYMI SKRÓTAMI

- ISJP – Bańko, M. (red.). (2000). *Inny słownik języka polskiego*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kopaliński, W. (1990). *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*. Wyd. 20. Wiedza Powszechna.
- Markowski, A. (red.). (2004). *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Müldner-Nieckowski, P. (2003). *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*. Świat Książki.
- PSWP – Zgólkowa, H. (red.). (1994–2005). *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*. T. 1–50. Wydawnictwo Kurpisz.
- SJPD – Doroszewski, W. (red.). (1958–1969). *Słownik języka polskiego*. Wydawnictwo Naukowe PWN. <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista/a> [dostęp: 8.02.2025].
- SJP PWN – *Słownik języka polskiego na podstawie Bralczyk, J. (red.). (2005). Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*. <https://sjp.pwn.pl/> [dostęp: 8.02.2025].
- SWJP – Dunaj, B. (red.). (1996). *Słownik współczesnego języka polskiego*. Wydawnictwo Wilga.
- WSJP PAN – Żmigrodzki, P. (red.). (2007–). *Wielki słownik języka polskiego*. Instytut Języka Polskiego PAN. <https://wsjp.pl/>.
- WSJP PWN – Drabik, L. (wyd.). (2018). *Wielki słownik języka polskiego PWN*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

##### LITERATURA

- Anusiewicz, J. (1988). Wprowadzenie w problematykę pragmatyki lingwistycznej. *Studia Linguistica*, 12, 4–29.
- Bartmiński, J. (1988). Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji słowa. W: J. Bartmiński (red.), *Konotacja* (s. 169–185). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J. (2006). *Językowe podstawy obrazu świata*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Bartmiński, J., i Tokarski, R. (1993). Definicja semantyczna czego i dla kogo?. W: J. Bartmiński i R. Tokarski (red.), *O definicjach i definiowaniu* (s. 47–61). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Beisert, M. (1991). *Seks twojego dziecka*. K. Domke.
- Bieńko M. (2013a). *Intymne i prywatne praktyki codzienności. Studium socjologiczne*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Bieńko, M. (2013b). Wymiary intymności w związkach nieheteronormatywnych. *InterAlia. Pismo Poświęcone Studiom Queer*, (8), 33–47. <https://doi.org/10.51897/interalia/NCKQ6479>
- Bieńko, M. (2019). Symulowana intymność w relacjach typu „friends with benefits”. *Fabrica Societatis*, (2), 8–25. <https://doi.org/10.19195/fs.19.2.8.25>

- Bojda, W. (2007). Intymność przerysowana. W: M. Tramer i A. Nęcka (red.), *Intymność wyrażona* (2) (s. 235–248). Gnome.
- Bralczyk, J. (2004). *Język na sprzedaż*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Chajbos, K. (2019). *Wstyd w życiu Polaków: sposoby rozumienia i doświadczania, role i formy obecności* [rozprawa doktorska]. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. <https://repozytorium.amu.edu.pl/items/c96bf130-3f72-4656-9608-79319699419e>
- Chudzik, A. (2022). „Wiolka mówi o obrzydliwych rzeczach”. O semantyce i funkcji nazw intymnych części ciała w kobiecym stand-upie. *Academic Journal of Modern Philology*, (15), 127–142.
- Cudak, H. (2014). Ciągłość wartości jako ważny element kultury życia rodzinnego. *Pedagogika Rodziny*, 4(3), 7–17.
- Czub, T., i Brzezińska, A. I. (2013). Regulacyjna wartość emocji wstydu w procesie kształtowania się tożsamości. *Psychologia Rozwojowa*, 18(1), 27–42.
- Danieluk, B. (2006). Konceptualizacja poczucia winy i wstydu w ujęciu poznawczym i społecznym. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia – Psychologia*, 19, 71–86.
- Duniec, K., i Krakowska, J. (2010). Trans-sfer. Dyskurs intymny w sferze publicznej. *Didaskalia*, (100), 52–55.
- Dzwonkowska-Godula, K. (2021). Znaczenie pojęcia intymności i prawa do jej poszanowania w świetle doświadczeń rodzących kobiet. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica*, (79), 81–104. <https://doi.org/10.18778/0208-600X.79.05>
- Giddens, A. (2006). *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach* (A. Szulżycka, tłum.). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Goffman, E. (2006a). Porządek interakcyjny. W: A. Jasińska-Kania, L. M. Nijakowski, J. Szacki i M. Ziółkowski (wyb. i oprac.), *Współczesne teorie socjologiczne* (T. 1, s. 293–315). Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Goffman, E. (2006b). *Rytuał interakcyjny* (A. Szulżycka, tłum.). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gorlewska, E. (2019). *Słownictwo aksjologiczne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Znaczenia tekstowe a konotacje potoczne*. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Grądział-Wójcik, J. (2020). Doświadczenie szpitala we współczesnej poezji kobiet (rekonesans). W: J. Grądział-Wójcik, A. Kwiatkowska, E. Rajewska i E. Sołtys-Lewandowska (red.), *Stulecie poetek polskich. Przekroje, tematy, interpretacje* (s. 327–368). Universitas.
- Grochalska, M. (2017). Rytuały w związku – dyskursywne konstruowanie intymności. *Dyskursy Młodych Andragogów*, (18), 331–345. <https://doi.org/10.34768/dma.vi18.89>
- Grzegorzczkowska, R. (2001). *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*. Wyd. 2. PWN.
- Grzegorzczkowska, R. (2014). O różnych rozumieniach pragmatyki w językoznawstwie. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, (69), 4–22.
- Grzelak, E. (2019). O „prawdach” w czasach postprawdy. *Perspektywa komunikologiczna*. Rys.
- Gutkowska, K. (2006). Intymność wyrażona: postscriptum. W: M. Kisiel i M. Tramer (red.), *Intymność wyrażona* (s. 283–288). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Haak, D. (2023). *Jak młodzi ludzie postrzegają seks? Rozmowa z psychoterapeutą Dominikiem Haakiem*. Zwierciadło.pl. <https://zwierciadlo.pl/spotkania/536560,1,jak-mlodzi-ludzie-postrzegaja-seks-rozmowa-z-psychoterapeuta-dominikiem-haakiem.read>
- Iżykowska-Uszczyk, A. (2023). Intymność ciała: performatywne strategie wyzwolenia z „wyzwolenia”. *Prace Kulturoznawcze*, 27(3), 97–111.

- Iżykowska-Uszczuk, A. (2024). Rola intymności w sztuce usłanej sennymi wizjami. *Prace Kulturoznawcze*, 28(3), 123–138.
- Jacek, A., i Ożóg, K. (2012). Przestrzeganie praw pacjenta przez personel medyczny. *Hygeia Public Health*, 47(3), 264–271.
- Jedziniak, A. (2021). Wizerunek kobiety w polskich afektonimach w świetle teorii stereotypów płciowych. *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza*, 28(2), 229–239. <https://doi.org/10.14746/pspsj.2021.28.2.13>
- Kalisz, A. (2021). Dyskurs prywatny czy o prywatności? Intymny świat autorek postów internetowych. *Prace Językoznawcze*, 23(3), 149–163. <https://doi.org/10.31648/pj.6842>
- Karwatowska, M. (2001). *Prawda i kłamstwo w języku młodzieży licealnej lat dziewięćdziesiątych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Karwatowska, M. (2010). Ostra jazda bez trzymanki, czyli seks w werbalizacjach licealistów. *Białostockie Archiwum Językowe*, (10), 133–147. <https://doi.org/10.15290/baj.2010.10.08>
- Kiklewicz, A. (2014). Semantyka a pragmatyka: dialektyka wzajemnych relacji w perspektywie lingwistyki interkulturowej. *Przegląd Wschodnioeuropejski*, 5(1), 255–281.
- Kisiel, M., i Tramer, M. (red.). (2006). *Intymność wyrażona*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kita, M. (2007). *Szeptem albo wcale. O wyznawaniu miłości*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kita, M. (2013). Polski dyskurs prywatności. *Postscriptum Polonistyczne*, 1(11), 93–103.
- Kominek, A. (2009). Prywatność... i co złego z tego wynika. *Język a Kultura*, 21, 65–71.
- Konecki, K. T. (2014). Socjologia emocji według Thomasa Scheffa. W: K. T. Konecki i B. Pawłowska (red.), *Emocje w życiu codziennym. Analiza kulturowych, społecznych i organizacyjnych uwarunkowań ujawniania i kierowania emocjami* (s. 11–38). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kosowska, E. (2013). Prywata i prywatność w kulturze polskiej. Rekonesans. W: M. Kita i M. Ślawska (red.), *Transdyscyplinarność badań nad komunikacją medialną. T. 2: Osobiste – prywatne – intymne w przestrzeni publicznej* (s. 11–17). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Kudra, B. (2001). *Kreatywność leksykalna w dyskursie politycznym polskiej prasy lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kunce, A. (2007). Intymność. W: M. Tramer i A. Nęcka (red.), *Intymność wyrażona* (2) (s. 9–17). Gnome.
- Morzyńska-Wrzosek, B. (2021). Intimacy and its violation: on the experience of illness in contemporary women's poetry. *Prace Literaturoznawcze*, (9), 129–148. <https://doi.org/10.31648/pl.6983>
- Musiał, M. (2011). Intymność a kultura. Czysta relacja Giddensa w perspektywie społeczno-regulacyjnej koncepcji kultury. *Filo-Sofija*, (12), 347–360.
- Musiał, M. (2015). *Intymność i jej społeczne przemiany. Studium z filozofii kultury*. Universitas.
- ONZ (1948). Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. Paryż, 10.12.1948. <https://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html>
- Perlin, J., i Milewska, M. (2000). Afektonimy w polskim, francuskim, hiszpańskim i niderlandzkim. Analiza morfologiczna i semantyczna. W: I. Nowakowska-Kempna, A. Dąbrowska i J. Anusiewicz (red.), *Uczucia w języku i tekście* (s. 165–173). Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Pniewski, D. (2014). *Przywłaszczenie i strata. Romantyczne transfiguracje Jezusa*. Wydawnictwo Naukowe UMK.
- Rejter, A. (2013). *Pleć, język, kultura*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

- Rejter, A. (2014). Pamięć stereotypu a dyskursy dotyczące płci. *Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs*, (7), 49–66.
- Rejter, A. (2018). Wędrówka „ręka w łapę”. Intymistyczny wymiar dyskursu posthumanizmu. W: E. Biłas-Pleszak, J. Przyklenk, A. Rejter i K. Sujkowska-Sobisz (red.), *Wędrówka, podróż, migracja w języku i kulturze* (s. 81–93). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Rogodzińska, K., i Obrębska, M. (2018). Współczesne tabu językowe, czyli o czym nie mówią Polacy. *Człowiek i Społeczeństwo*, 45, 127–149. <https://doi.org/10.14746/cis.2018.45.7>
- Rusinek, M., i Załazińska, A. (2005). *Retoryka podręczna, czyli jak wnikliwie słuchać i przekonująco mówić*. Wydawnictwo Znak.
- Rychłowska-Niesporek, A. (2023). Rodzina i życie intymne w procesie globalizacji. *Journal of Modern Science*, 50(1), 234–257. <https://doi.org/10.13166/jms/161529>
- Saniewska, D. (2011). Grzeszne myśli, grzeszne czyny. Obraz zmysłowości w „Lalce” Bolesława Prusa. *Białostockie Archiwum Językowe*, (11), 199–212. <https://doi.org/10.15290/baj.2011.11.14>
- Smyk, K. (2018). Intymność – dyskurs intymny – antropologia intymności. Prolegomena. *Literatura Ludowa*, 62(6), 59–69.
- Suchecka, J. (2025). *Wiedza o zdrowiu i seksie tylko dla chętnych? Już możemy zgadywać, jak to się skończy*. TVN24. <https://tvn24.pl/premium/szkola-edukacja-zdrowotna-wiedza-o-zdrowiu-i-seksie-tylko-dla-chetnych-juz-mozemy-zgadywac-jak-to-sie-skoczy-st8264664>
- Sut, P. (2019). *Relacje prawo – intymność jako przedmiot prawniczej refleksji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Szkuclarek-Śmiechowicz, E. (2020). Leksem *seksualizacja* w systemie polszczyzny i dyskursie publicznym 2019 roku. *Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego*, 6, 111–128. <https://doi.org/10.34768/fp2020a7>
- Sztompka, P. (2002). *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Wydawnictwo Znak.
- Tokarski, R. (1987). *Znaczenie słowa i jego modyfikacje w tekście*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Tokarski, R. (1988). Konotacja jako składnik treści słowa. W: J. Bartmiński (red.), *Konotacja* (s. 35–53). Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Tokarski, R. (1993). Słownictwo jako interpretacja świata. W: J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*. Encyklopedia kultury polskiej XX wieku, t. 2 (s. 335–362). Wiedza o Kulturze.
- Tokarski, R. (2006). Konotacja semantyczna – strukturalistyczna czy kognitywna?. W: O. Sokołowska i D. Stanulewicz (red.), *Językoznawstwo kognitywne. T. 3: Kognitywizm w świetle innych teorii* (s. 209–225). Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Wasilewski, J. (2009). Łamanie tabu jako komunikat dominacyjny. W: A. Dąbrowska (red.), *Tabu w języku i kulturze* (s. 327–347). Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Waszakowa, K. (2017). *Kognitywno-komunikacyjne aspekty słowotwórstwa. Wybrane zagadnienia opisu derywacji w języku polskim*. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego
- Wierski, D. (2017). Ucieczka w formę. Intymizm w portretach sportowców w filmach dokumentalnych Superciężki i Wojownik Jacka Bławuta. *Autobiografia. Literatura. Kultura. Media*, (2), 61–71. <https://doi.org/10.18276/au.2017.2.9-05>
- Wiśniewska, H. (2010). Ekspansja wyrazu „seks” we współczesnych słownikach. W: M. Karwowska i A. Siwiec (red.), *Przeobrażenia w języku i komunikacji medialnej na przełomie XX i XXI wieku* (s. 197–206). Wydawnictwo Bestprint.

- Wojciszke, B. (2003). *Psychologia miłości: intymność, namiętność, zaangażowanie*. Wydawnictwo Psychologiczne.
- Wojtyła, K. (2001). *Miłość i odpowiedzialność*. Towarzystwo Naukowe KUL.
- Wolnicz-Pawłowska, E. (1997). Przewiska intymne w najnowszej polszczyźnie. Cz. 1. Affectiva. *Prace Językoznawcze*, (1), 71–93.
- Wolnicz-Pawłowska, E. (1998). Przewiska intymne w najnowszej polszczyźnie. Cz. 2. Afektonimy i przewiska rzadkie. *Prace Językoznawcze*, (2), 102–113.
- Zgółka, T. (2009). Retoryka tabuizacji. W: A. Dąbrowska (red.), *Tabu w języku i kulturze* (s. 23–29). Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Zielona-Jenek, M., i Chodecka, A. (2010). *Jestem dziewczynką, jestem chłopcem: rozwój seksualny dziecka*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Żmigrodzki, P. (2024). *WSJP PAN. Zasady opracowania*. Wyd. 7. Instytut Języka Polskiego PAN.